

HRVATSKI VOJNIK

PRINTED IN CROATIA

0 2 8 1 0

ISSN 1330 - 500X

9 1771330150003

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

PROTUPOŽARNA SEZONA 2010.

VATRU SE NAPADA brzo i u samom začetku

RAZGOVOR

poručnica fregate
Antonija Didović

Vojaska mi je
pružila ono
što u civilstvu
nisam mogla
ostvariti

BORBA PROTIV TOPNIČKIH PROJEKTILA - NOVA ZADAĆA PZO-a

VOJNI POLIGON "EUGEN KVATERNIK"
ZAVRŠETAK VJEŽBE
"HRVATSKI PONOS 10/2"

RATNA ŠKOLA OSRH-a
"BAN JOSIP JELACIĆ"

HRVATSKI VOJNIK

Predsjednik RH posjetio Zapovjedništvo PP NOS OSRH

Snimio Davor Kirin

Predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik OSRH dr. Ivo Josipović sa suradnicima posjetio je 14. srpnja Zapovjedništvo Protupožarnih namjenski organiziranih snaga OSRH u vojarni "Knez Trpimir" u Divuljama. Uz Predsjednika u Divuljama su bili i načelnik GS OSRH general zboru Josip Lucić, zapovjednik PP NOS OSRH general-bojnik Mate Obradović, zapovjednik HRZ i PZO general-bojnik Vlado Bagarić, zapovjednik HRM-a kontraadmiral Ante Urlić, ravnatelj DUZS Damir Trut, glavni vatrogasni zapovjednik RH Mladen Jurin te drugi čelni ljudi vatrogasne zajednice.

Tijekom posjeta predsjednik Josipović je obišao operativno središte Zapovjedništva PP NOS OSRH te se upoznao s trenutnim stanjem i načinom rada PP NOS-a OSRH. Prezentaciju o zada-

ćama, aktivnostima, značenju, ulozi i upotrebi OSRH u provedbi posebnih mjera zaštite od požara u 2010. godini, u sklopu koje je prikazan i nastavni film "Uporaba PP NOS OSRH u gašenju velikih šumskih požara", održao je zapovjednik PP NOS OSRH general-bojnik Mate Obradović. General Obradović je istaknuo da je ove godine, na temelju dosadašnjih iskustava iz prethodnih PP sezona te naučenih lekcija u upotrebi NOS-a OSRH, postignuta optimalna organizacija i ustroj čime se jamči brzo, kvalitetno i učinkovito djelovanje PP snaga na cijelom priobalju.

U izjavi za medije predsjednik Josipović izrazio je zadovoljstvo spremnošću snaga koje su angažirane u protupožarnoj sezoni.

"Apsolutno sam zadovoljan. Mislim da je Hrvatska vojska i prošlih godina pokazala da zna, može i hoće", rekao je Predsjednik. Istaknuo je i odličnu suradnju PP NOS-a OSRH s vatrogasnom strukturom. "Nalazimo se u vremenima kada su rizici od požara veliki. Neki požari su naravno neizbježni, ali će OSRH i vatrogasci učiniti sve da posljedice budu što manje i da se svaki požar što prije ugasi", rekao je Predsjednik RH-a. U sklopu posjeta predsjednik Josipović je u Divuljama obišao i upoznao se s aktivnostima Centra za koordinaciju gašenja šumskih požara Državne uprave za zaštitu i spašavanje.

Leida PARLOV

Francusko odličje petorici hrvatskih časnika

U sklopu redovite međunarodne vojne suradnje s Hrvatskom ratnom mornaricom, u splitsku pomorsku bazu "Lora" 9. srpnja uplovio je minolovac Francuske ratne mornarice *Orion*.

Tijekom posjeta održano je zajedničko uvježbavanje protuminskih ronilaca. Posjet je bio i prilika za proslavu 14. srpnja, francuskog nacionalnog praznika, tijekom koje je petorici časnika Oružanih snaga RH i Ministarstva obrane RH, koji su se školovali na francuskim visokim vojnim školama ili su se osobno istaknuli u razvoju francusko-hrvatske bilateralne vojne suradnje, dodijeljeno francusko

odličje - Medalja nacionalne sigurnosti. Medalju nacionalne sigurnosti dobili su pripadnik Počasno-zaštitne bojne bojnik Mario Grgić, pripadnik Hrvatske ratne mornarice bojnik Jurica Vukušić, pripadnik RACVIAC-a bojnik Vice Olujić, djelatnik Službe za prijam i potporu MORH-a bojnik Ante Jukić i pripadnik HRM-a satnik Ante Vuković. Medalja nacionalne sigurnosti dodjeljuje se od 1982. godine, na prijedlog tadašnjeg ministra obrane Charlesa Hernua, vojnim osobama za posebne zasluge za vrijeme operacija ili za vrijeme aktivnosti u korist građanstva, kao i stranim vojnim i

civilnim osobama koje su svojim posebnim aktivnostima pridonijele obrani Francuske.

OJI HRM

RAZGOVOR
poručnica fregate
Antonija Didović,
zapovjednica raketne
topovnjače
Kralj Petar Krešimir IV.

10

Vojska mi je pružila ono što u civilstvu nisam mogla ostvariti

Svoju sam karijeru htjela graditi upravo na brodu i u tom smislu ovo je vrhunac moje karijere i mojih želja te mi je velika čast biti zapovjednicom broda. Zadovoljna sam s ljudima koji su sada u posadi, stručni su i ne mogu ni jednu lošu riječ naći za bilo koga od njih. Odlično funkcioniramo, dobro se razumijemo, surađujemo u svemu i naviknuli smo jedni na druge. Stručnost i sposobnost je ipak na prvom mjestu

Na slunjskom vojnom poligonu provedena je završna vježba 16. kontingenta OSRH koji će početkom rujna biti upućen u misiju ISAF u Afganistan. Vježba je započela 28. lipnja, s Gardijskom motoriziranom brigadom kao nositeljem. Uz uvježbavanje, glavni cilj Hrvatskog ponosa 10/2 jest ocjenjivanje spremnosti 16. HRVCON-a od Nadzornog tima GSOSRH i ocjenjivačkih timova HKoV-a i ZzP-a, u skladu s novim Konceptom sustava spremnosti OSRH

ZAVRŠETAK VJEŽBE "HRVATSKI PONOS 10/2"

4

8

U ISAF potpuno pripremljeni

Tijekom tri tjedna vojarna u Delnicama imala je svojevrstni međunarodni pečat. Svoje OMLT timove pripremali su uz hrvatske i saveznici iz Albanije. Svi su prošli istu obuku pod paskom američkih instruktora... Zajedno s Amerikancima u Delnice su stigla i četiri Humveeja na kojima su hrvatski i albanski timovi učili sve: održavanje, vožnju, uporabu u svim mogućim uvjetima, taktičke radnje...

Naslovnica snimio Davor KIRIN

MORH I OSRH

- 6 NOVOSTI IZ MORH-a i OSRH-a**
Zamjenik zapovjednika NATO Zapovjedništva za operacije u MORH-u
- 7 BILATERALNI POSJET**
Ministar Vukelić u Crnoj Gori
- 12 PROTUPOŽARNA SEZONA 2010.**
Vatru se napada brzo i u samom začetku
- 15 NOVOSTI IZ OSRH-a**
Hrvatski piloti na obuci u Danskoj
- 16 RATNA ŠKOLA OSRH-a "BAN JOSIP JELAČIĆ"**
Polaznici stječu nova znanja i vještine, a Škola sve veći ugled
- 18 EUROPSKO UDRUŽENJE VOJNIH NOVINARA**
Između povijesnog i aktualnog
- 21 NOVOSTI IZ OSRH-a**
Šesti časnik HRM-a u operaciji ATALANTA

VOJNA TEHNIKA

- 22 VOJNA TEHNIKA**
Borba protiv topničkih projektila - nova zadaća PZO-a
- 29 POVIJEST RATOVANJA**
Plaćenici kroz povijest

MAGAZIN

- 30 PODLISTAK**
Angola 1961. - 1975.
- 32 DOMOVINSKI RAT**
Naoružavanje Srba u Hrvatskoj (Lika, Kordun, Banovina)
- 33 POZDRAV DOMOVINI**
Koraci
- 35 IZ ZBIRKI VOJNOG MUZEJA**
Oklopni transporteri Tomislav i Hrvoje

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Davor KIRIN

Na slunjskom vojnom poligonu provedena je završna vježba 16. kontingenta OSRH koji će početkom rujna biti upućen u misiju ISAF u Afganistan. Vježba je započela 28. lipnja, s Gardijskom motoriziranom brigadom kao nositeljem. Uz uvježbavanje, glavni cilj Hrvatskog ponosa 10/2 jest ocjenjivanje spremnosti 16. HRVCON-a od Nadzornog tima GSOSRH i ocjenjivačkih timova HKoV-a i ZzP-a, u skladu s novim Konceptom sustava spremnosti OSRH

Na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja 8. je srpnja završen Hrvatski ponos 10/2, završna vježba 16. kontingenta OSRH koji će početkom rujna biti upućen u misiju ISAF u Afganistan. Završetku vježbe nazočili su visoki časnici OSRH predvođeni izaslanikom načelnika GSOSRH, kontraadmiralom Zdenkom Simičićem i zamjenikom zapovjednika HKoV-a brigadnim generalom Zvonkom Petermelom.

Vježba je započela 28. lipnja, s Gardijskom motoriziranom brigadom kao nositeljem. Direktor vježbe bio je zapovjednik GMBR-a brigadni general Mladen Fuzul. Uz uvježbavanje, glavni cilj Hrvatskog ponosa 10/2 jest ocjenjivanje spremnosti 16. HRVCON-a od Nadzornog tima GSOSRH i ocjenjivačkih timova HKoV-a i ZzP-a, u skladu s novim Konceptom sustava spremnosti OSRH.

U vježbi su sudjelovale četiri sastavnice 16. HRVCON-a čiji je zapovjednik kapetan bojnog broda Marileo Staničić: pješačka satnija, OMLT timovi Kandak i Garrison, te namjenski organizirane snage Vojne policije.

Posljednjeg dana vježbe gostima su, na raznim točkama poligona, predočena tri situacijska prikaza sa simuliranim incidentima: pratnja VIP osobe, napad na ophodnju i pro-

Ocjenjivanje spremnosti

Licencirani ocjenjivači OSRH svoja su terenska opažanja o spremnosti 16. kontingenta skupljali tijekom dva dana kroz 48 simuliranih incidenata, i to u završnim danima vježbe. Ocjenjivački timovi HKoV-a i ZzP-a odgovorni su nadzornom timu GS OSRH. Po završetku vježbe, visokim su gostima podnesena izvješća o prvom dojmu (FIR), koja su, prema riječima kontraadmirala Simičića, bila pozitivna. Završna izvješća tek će uslijediti. Inače, u radu ocjenjivača u potpunosti se poštuju postupci NATO-ovog sustava spremnosti (CREVAL).

Završetak vježbe "HR

Situacijski prikazi- scenariji

Pratnja VIP osobe

Pratnja je dolazila određenim putem u standardnoj formaciji. Kad je upala u zasjedu, dio pratnje s VIP osobom je uspješno produžio dalje, dok su ostali ušli u kontakt s protivničkom stranom.

Napad na ophodnju

Ophodnja je upala u zasjedu na zadanom putu. Uslijedio je poziv snagama za brzi odgovor (QRF), koje su došle u pomoć. Ophodnja je također pozvala i zračnu potporu i navodila letjelicu na ciljeve. Nakon potiskivanja protivničke strane, jedan ranjeni pripadnik OSRH zbrinut je na licu mjesta. Pozvan je helikopter za medicinsku evakuaciju, pripremljena mu je zona za slijetanje i evakuacija je uspješno provedena.

Provedba ophodnje

Mobilni je tim na cesti osigurao nadzornu točku. Stigla su dva sumnjiva vozila, stražnje se okrenulo za 180° i pobjeglo, u prednjem su uhićena dvojica pobunjenika. Odmah potom, ophodnja je napadnuta s namjerom oslobađanja zarobljenika. Pozvana je zračna potpora s navođenjem na ciljeve i s protivničkom stranom je ubrzo prekinut kontakt.

U vježbi su sudjelovale četiri sastavnice 16. HRVCON-a: pješačka satnija, OMLT timovi Kandak i Garrison, te namjenski organizirane snage Vojne policije

vedba ophodnje. U simulacijama su sudjelovali i pripadnici HRZ-a s helikopterom Mi-171Sh i zrakoplovom Pilatus PC-9.

U kraćem obraćanju pripadnicima 16. HRVCON-a, kontraadmiral Zdenko Simičić je čestitao na uspješnoj vježbi i ocijenio je visokim ocjenama, te izrazio uvjerenje da će kontingent, baš kao i prijašnji, uspješno obaviti svoju misiju u Afganistanu. "Uložili ste maksimalni napor i pokazali maksimalnu odgovornost", istaknuo je Simičić, uz zaključak da je upravo takav pristup pomogao ulasku RH u NATO. U budućnosti će pomoći i ulasku u Europsku uniju, kao i čuvanju autoriteta Hrvatske kao članice Sjevernoatlantskog saveza, rekao je kontraadmiral Simičić. ■

Zamjenik zapovjednika NATO Zapovjedništva za operacije u MORH-u

Državni tajnik MORH-a Pjer Šimunović primio je 6. srpnja, u službeni posjet zamjenika zapovjednika Savezničkog zapovjedništva za operacije (Mons/Belgija), generala zbora Johna McColla. Tijekom susreta razgovaralo se o daljnjem angažmanu u misiji ISAF u Afganistanu. Istaknuta je važnost nastavka izgradnje sposobnosti afganistanskih sigurnosnih snaga s naglaskom na angažiranje dodatnih mentorskih i instruktorskih sposobnosti a u skladu s novom savezničkom strategijom za Afganistan. General McColl pohvalio je dosadašnji hrvatski angažman u misiji ISAF u sklopu mentorskih timova, angažman hrvatskog kontingenata u misiji KFOR na Kosovu, te napore RH u jačanju regionalne suradnje. Istaknuo je kako upravo ulazak RH u NATO savez pridonosi stabilnosti u regiji. Državni tajnik Šimunović zahvalio se generalu McCollu na potpori koju ju Zapo-

Šimunović, Josip KOPR

vjedništvo dalo u integraciji RH u NATO savez, istaknuvši spremnost i otvorenost za daljnu punu suradnju sa Zapovjedništvom. Naglasio je i važnost regionalne suradnje i interes RH u pomoći zemljama u regiji u njihovu pristupanju euroatlantskim integracijama, a kao primjer naveo je posjet ministra Vukelića Crnoj Gori, gdje je u susretu s ministrom Vučinićem, između ostalog, bilo i riječi o iskustvima RH vezanim za pristupanje u NATO savez, kao i potpori RH u priprema i sudjelovanju oružanih snaga Crne Gore u NATO mirovnim operacijama.

Tijekom službene posjeta RH general McColl se susreo i s načelnikom GSOS RH, generalom zborom Josipom Lucićem, a razgovaralo se o sudjelovanju Oružanih snaga RH u mirovnim vojnim operacijama te generiranju snaga (ISAF, KFOR).

OJI

MORH i NATO C3 agencija potpisali Memorandum

U Ministarstvu obrane je 29. lipnja potpisan Memorandum o suradnji između MORH-a i NATO agencije za zapovjedno-informacijske i komunikacijske sustave (NATO C3 agencija). Memorandum su potpisali državni tajnik MORH-a Mate Raboteg i generalni direktor NATO C3 agencije Georges D'hollander. Potpisivanje Memoranduma omogućit će intenzivniju suradnju MORH-a i NATO C3 agencije na području uvezivanja u mrežu razmjene podataka s ostalim članicama NATO-a, te će hrvatskim tvrtkama olakšati daljnje poslovanje s NATO-om.

NATO C3 agencija djeluje pri NATO-u i pomaže državama i njihovim agencijama prilikom nabave sredstava i sustava za konzultacije, zapovijedanje, kontrolu, komunikacije, nadziranje, rad na obavještajnim podacima i izviđanje.

OJI

Posjet pripadnicima 5. HRVCON na Golanu

Izaslanstvo OSRH, na čelu sa zamjenikom načelnika GS za planove i resurse, general-pukovnikom Slavkom Barićem, od 28. lipnja do 2. srpnja boravilo je u posjetu misiji UNDOF na Golanskoj visoravni. Naši vojnici u misiji primarno obavljaju promatračke zadaće, pješačke i motopatrele uzduž crta razgraničenja, prate poštivanja sporazuma unutar zona razdvajanja i zone ograničenja. To su samo neke od svakodnevnih obveza, naveo je pukovnik Slavko Stojanović, zapovjednik hrvatskog kontingenta, ujedno i zamjenik zapovjednika austrijske bojne, čije je zapovjedništvo smješteno u kampu Faouar.

U kampu je smješteno i zapovjedništvo cjelokupne misije UNDOF, a tijekom susreta s njegovim zapovjednikom, filipinskim general-bojnikom Nataliom Ecarmom, istaknut je profesionalan odnos i vrlo dobra suradnja s hrvatskim pripadnicima.

M.LABAŠ

Na radnom sastanku ministri obrane RH i Crne Gore razgovarali su o obrambenoj suradnji u regiji, sudjelovanju dviju zemalja u regionalnim inicijativama, reformama obrambenog sustava kao i o daljnjoj suradnji na području vojne izobrazbe

Ministar Vukelić u Crnoj Gori

Ministar obrane Republike Hrvatske Branko Vukelić sa suradnicima boravio je 5. srpnja u bilateralnom posjetu Crnoj Gori, gdje se sastao s ministrom obrane Borom Vučinićem i predsjednikom Filipom Vujanovićem. Na radnom sastanku ministri obrane RH i Crne Gore razgovarali su o obrambenoj suradnji u regiji, sudjelovanju dviju zemalja u regionalnim inicijativama, reformama obrambenog sustava, kao i o daljnjoj suradnji na području vojne izobrazbe pripadnika oružanih snaga Crne Gore na Hrvatskom vojnom učilištu "Petar Zrinski". Dogovorena je suradnja u izobrazbi časnika OS Crne Gore u Pilotskoj školi OSRH na helikopterima. Također, razmatrane su i smjernice daljnje obrambene suradnje dviju zemalja te mogućem osnivanju zajedničkog obučnog tima pripadnika oružanih snaga dviju zemalja za upućivanje u mirovnu misiju ISAF u Afganistanu. Na sastanku je bilo riječi o iskustvima RH u pristupanju NATO savezu, kao i potpori RH u

Ministar Vučinić zahvalio se hrvatskom kolegi na potpori i konkretnim savjetima oko ulaska Crne Gore u NATO, istaknuvši kako RH svojim iskustvima može uvelike pomoći Crnoj Gori u dostizanju tog vanjskopolitičkog cilja.

Hrvatsko izaslanstvo razgovaralo je i s crnogorskim predsjednikom Filipom Vujanovićem

pripremanjima i sudjelovanju oružanih snaga Crne Gore u NATO mirovnim operacijama. Republika Hrvatska pružit će potporu Crnoj Gori u koordinaciji i obrambenoj suradnji usmjerenoj na dostizanje NATO standarda. Dogovorena je i suradnja na području Obalne straže i zrakoplovstva. U izjavi za medije ministar Vukelić izrazio je zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom RH i Crne Gore istaknuvši da postoji mogućnost za njezinu kvalitativnu nadogradnju, posebice na području pristupanja Crne Gore NATO savezu.

"Iskustva RH uvelike mogu pomoći Crnoj Gori na njezinu putu u punopravno članstvo NATO-a", rekao je ministar Vukelić istaknuvši da RH daje punu potporu Crnoj Gori u provedbi reformi te dostizanju zadanih kriterija zemljama kandidatima NATO-a. Ministar Vukelić također je istaknuo da će dvije zemlje ispitati i mogućnost suradnje na području vojne i nenamjenske industrije u opremanju i modernizaciji OSRH i OSCG.

U sklopu posjeta Crnoj Gori izaslanstvo MORH-a posjetilo je i zračnu bazu Vojske Crne Gore, gdje im je prezentiran Centar za obuku pilota helikoptera, odore, naoružanje i oprema OS Crne Gore. Izaslanstvo MORH-a u čijem su sastavu uz ministra obrane Branka Vukelića bili državni tajnik MORH-a Pjer Šimunović, zapovjednik HRM-a kontraadmiral Ante Urlić, zapovjednik HRZ i PZO general-bojnik Vlado Bagarić i načelnik Službe za razvoj, opremanje i modernizaciju brigadni general Milan Knežević susreli su se s pripadnicima OS Crne Gore koji će biti upućeni u NATO-ovu mirovnu misiju ISAF u Afganistanu u sklopu 2. kontingenta. ■

Hrvatsko izaslanstvo susrelo se i s pripadnicima OS Crne Gore koji će biti upućeni u NATO-ovu mirovnu misiju ISAF u Afganistanu u sklopu 2. kontingenta

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Davor KIRIN

Tijekom tri tjedna vojarna u Delnicama imala je svojevrsni međunarodni pečat. Svoje OMLT timove pripremali su uz hrvatske i saveznici iz Albanije. Svi su prošli istu obuku pod paskom američkih instruktora... Zajedno s Amerikancima u Delnice su stigla i četiri Humveeja na kojima su hrvatski i albanski timovi učili sve: održavanje, vožnju, uporabu u svim mogućim uvjetima, taktičke radnje...

U ISAF POTPUNO PRIPR

Hrvatski instruktori iz BSD-a iskazali su zadovoljstvo reakcijom naših budućih OMLT-ovaca. "Odlični su! Trudili su se i dali su sve od sebe"

Naši dečki sigurno će u Afganistan otići potpuno pripremljeni! Tu smo rečenicu, izgovorenu odrješito i s uvjerenjem, čuli 7. srpnja u vojarni "Drgomalj" u Delnicama, nakon razgovora s vojnicima koji su toga dana upravo došli do kraja jedne od faza obuke za OMLT timove. I riječ je o vrlo ranoj fazi. Naime, vojnici iz BSD-a te dviju gardijskih brigada HKoV-a, koji su više od mjesec dana proveli u neprekidnom i napornom uvježbavanju u šumama Gorskog kotara, u

ISAF će otići tek za otprilike godinu dana. No, budući da je djelovanje u OMLT timovima možda i najzahtjevnija zadaća za pripadnike OSRH u Afganistanu, tako rani početak priprema nikako ne čudi.

Inače, tijekom tri tjedna vojarna u Delnicama imala je i svojevrsni međunarodni pečat. Svoje OMLT timove pripremali su i saveznici iz Albanije. Albanci su, nažalost, svoju obuku završili netom prije dolaska naše novinarske ekipe u Delnice, pa nismo bili u mogućnosti upitati ih za

EMLJENI

dojmove. No, prošli su istu obuku kao i Hrvati, pod paskom američkih instruktora pristiglih iz jedne od baza u Njemačkoj. Naši vojnici su vrlo zadovoljni, vjerujemo da ni s albanskim gostima nije bilo drukčije...

Obuka je za Hrvate imala dva dijela. Prvi je bio tzv. nacionalni, koji je trajao dva tjedna i proveden je samostalno, u organizaciji stručnjaka Bojne za specijalna djelovanja. Uvježbavane su već poznate vještine i postupci (služenje naoružanjem, kretanje u urbanim

operacijama...), jedino što su stavljene u kontekst OMLT-a. Bila je to također izvrsna prilika da se pripadnici timova, koji dolaze iz različitih postrojbi, bolje upoznaju i uigraju se.

Po dolasku američkih instruktora i Albanaca, krenulo se s drugim dijelom, praktički od početka. Budući da OMLT timovi, što se tiče Albanaca i Hrvata, neće biti mješoviti, skupine su vježbale odvojeno. Kad su, naprimjer, Hrvati bili u *shooting houseu*, Albanci su radili s vozilima. Naravno, nije se radilo samo na terenu, bilo je i teorijske nastave. U učionicama su se ponavljali postupci koji se primjenjuju u operacijama (npr. pozivanje snaga za medicinsku evakuaciju).

Ono što je nama bilo možda i najzanimljivije bila su spomenuta vozila. Zajedno s Amerikancima u Delnice su stigla i četiri Humveeja. Sličnim vozilima OMLT-ovi će se služiti u Afganistanu. Budući da su Humveeji itekako specifični, navikavanje na njih traži vrijeme i uvježbavanje. Hrvati i Albanci su učili sve: održavanje, vožnju, uporabu u svim mogućim uvjetima, taktičke radnje..

Nakon što su uvježbani svi mogući pojedinačni i skupni postupci i zadaće, na kraju je sve ujedinjeno u ono što se zove planiranje. Bitno je da timovi budu sposobni brzo reagirati na događaj i u najkraćem mogućem roku isplanirati svoje djelovanje, čak i na samom terenu i uz pomoć najjednostavnijih pomagala. Ponekad, kad se traži hitrina, grančica i pijesak mogu zamijeniti kartu. Upravo u brzom planiranju američki su instruktori našim vojnicima dali najzanimljivija saznanja.

Hrvatski instruktori iz BSD-a iskazali su zadovoljstvo reakcijom naših budućih OMLT-ovaca. "Odlični su! Trudili su se i dali su sve od sebe", komentar je jednog od instruktora koji već ima iskustvo iz OMLT-a. Takve riječi je dobro čuti. Jer, ako su godinu dana prije odlaska, u ranoj fazi priprema, već pokazali takvu ozbiljnost, kako će tek biti poslije?! ■

Imali smo priliku iz prve ruke uvjeriti se kako su se naši vojnici prilagodili na popularne Humveeje. Iako su vozila, obojana u pustinjačke boje, u zelenilu guste gorsko-kotarske šume djelovala neobično, pokazala su zašto su toliko glasovita. Humveejeve performanse su izvrsne, pogodne i za najteže terene. Ono što začuđuje jest činjenica da je "truckanje" i po najgrbavijoj podlozi svedeno na minimum. Nećemo reći da smo se osjećali kao na autocesti, ali s obzirom na to da smo bili u dubokoj šumi, vožnja je bila začuđujuće mirna. A vojnici s hrvatskom zastavom na odorama su, očito, vrlo brzo naučili iskoristavati sve Humveejeve vrline!

Svoju sam karijeru htjela graditi upravo na brodu i u tom smislu ovo je vrhunac moje karijere i mojih želja te mi je velika čast biti zapovjednicom broda. Zadovoljna sam s ljudima koji su sada u posadi, stručni su i ne mogu ni jednu lošu riječ naći za bilo koga od njih. Odlično funkcioniramo, dobro se razumijemo, surađujemo u svemu i naviknuli smo jedni na druge. Stručnost i sposobnost je ipak na prvom mjestu

poručnica fregate Antonija Didović,
zapovjednica raketne topovnjače
Kralj Petar Krešimir IV.

Vojska mi je pružila ono što u civilstvu nisam mogla ostvariti

Prvi put od osnutka Hrvatske ratne mornarice zapovjedništvo jednim vojnim brodom preuzela je žena, mlada časnica, poručnica fregate Antonija Didović.

Rodom je iz Korčule iz mjesta Žrnova, u Hrvatskoj vojsci je od 2005. i mjesto prvog časnika raketne topovnjače preuzela je nakon višegodišnjeg službovanja upravo na RTOP 11 Kralj Petar Krešimir IV. koja se nalazi u sustavu Divizijuna za površinsko djelovanje. Sama će reći da joj je životni san bio ploviti na brodu, možda civilnom, ali za to nitko nije imao sluha, sve dok nije zapazila natječaj koji je mladim, perspektivnim i obrazovanim ljudima nudio zaposlenje u Oružanim snagama RH. Vjerojatno nije zamišljala da će je životni put odvesti u vojsku, no, kaže, da se već tijekom školovanja naučila nositi s činjenicom da je oko nje većinom muško okruženje pa je i ovo bio samo dodatni poticaj. Upravo joj je vojska pružila ono što je željela i za što se školovala. Najveća želja joj se, ističe, sada ispunila. Brod, pogotovo vojni, ne pruža neku udobnost i sigurno nije mjesto za kojim bi većina nas žudila, no zadovoljstvo kojim zapovjednica zrači, a koje potvrđuje i iskrenim riječima da

je brod i plovidba ono što je oduvijek željela, nesumnjivo pokazuje da će posao obavljati s ljubavlju, odgovorno i profesionalno. Upravo takav dojam je ostavila i na nas tijekom nedavna posjeta brodu, nekoliko dana nakon što je postala zapovjednicom. Zatekli smo je u šibenskom brodogradilištu, gdje se brod trenutačno nalazi na redovitom remontu i gdje će boraviti do kraja mjeseca, a potom se vraća u matičnu luku i na redovite zadaće.

Početak srpnja imenovani ste prvom zapovjednicom vojnog broda u povijesti HRM-a. Kako to doživljavate i što to znači za vas?

Svoju sam karijeru htjela graditi upravo na brodu i u tom smislu ovo je vrhunac moje karijere i mojih želja te mi je velika čast biti njegovom zapovjednicom. Daljnje napredovanje u karijeri vjerojatno više neće biti izravno vezano uz brod, već za ured, možda zapovjedništvo. No moja mi se prvobitna i najveća želja, a ta je brod, ostvarila.

Možda je to malo neuobičajeno za ljude izvana, oni drukčije na to gledaju. Stekla sam dojam da je biti zapovjednicom broda daleko atraktivnije onima koji zapravo ne znaju kako vojska funk-

cionira. Ovdje nije bitan spol, već jedino škole koje ste završili i kvalifikacije koje imate. Mislim da se tako u našoj vojsci gleda na sve djevojke, kroz sposobnost i poznavanje struke. Rad svakog djelatnika u vojsci se cijelo vrijeme prati i osobno ne vidim ništa neobično u tome da kao žena zapovijedam brodom. Svi koji znaju kako je tekla moja karijera, mislim da se nisu iznenadili mojim postavljenjem.

Cjelokupno vaše školovanje je zapravo bilo vezano uz pomorstvo i nautiku, i to uz postignute vrhunske rezultate. Što vas je posebno usmjerilo prema tom području ne baš svojstvenom ženama?

Da, završila sam srednju pomorsku školu u Dubrovniku a potom i Pomorski fakultet, smjer nautika. A što me usmjerilo, pa vjerojatno se otočna krv ne može izgubiti nikad iz čovjeka. Ponajprije sam kao otočanka vezana uz more, a zapravo nikad nisam imala dvojbu koje bi zanimanje htjela. Uvijek sam željela raditi nešto što će biti povezano s morem, a najviše rad na brodu. Javljala sam se u brojne civilne agencije, ali nisu bili nikad zainteresirani i mislim da su se najviše bojali činjenice što sam žensko. Stotinu životopisa sam poslala za posao i išla na razgovore, no nikad mi se nitko nije poslije javio. Sjećam se jedne prigode kad sam došla na razgovor za posao, dočekali su me zatečeni i bez konkretnog odgovora. Sve je to bilo samo zato što sam žensko i, zapravo, bio mi je problem zaposliti se u civilstvu.

Kako je došlo do odluke da karijeru počnete razvijati u vojsci?

Vidjela sam u MORH-ovu natječaju da se traži upravo moja struka, diplomirani inženjer pomorskog prometa. Mislila sam da nemam što izgubiti, jer ako traže struku, onda bi sve trebalo biti u redu. I eto, ispalo je super. Prijavila sam se i bila primljena te sam odmah upućena na desetomjesečnu temeljnu časničku izobrazbu u Splitu. Po završetku izobrazbe prvu sam dužnost dobila u siječnju 2006., kao voditelj oružnog brodskog odreda na ovom brodu. Na toj dužnosti sam do studenoga 2008., kada dobivam postavljenje za zamjenicu zapovjednika broda, a 1. srpnja 2010. za zapovjednicu broda.

Prvu vojničku dužnost dobili ste upravo na ovom brodu i zapravo je vaša karijera cijelo vrijeme vezana za RTOP 11. Je li vam ovo postavljenje bilo očekivano ili vas je zateklo?

Nije me zateklo jer sam već neko vrijeme bila najstarija po činu na brodu; mislim da nije zateklo ni druge. Zapravo, ako zanemarimo podjele na muško-ženske poslove, bilo je to samo pitanje vremena. Nisam očekivala da će to biti baš tako brzo, ali stvari su se posložile tako da je dotadašnji zapovjednik dobio novu dužnost, a dobili smo i nove brodove koje je isto trebalo popuniti i, eto, mjesto je bilo slobodno i s mjesta zamjenice zapovjednika sam postavljen na mjesto zapovjednika. Nije to bilo baš iznenađujuće.

Kako je posada broda prihvatila vaše imenovanje i činjenicu da će im zapovijedati žena?

Posada ima trideset i tri člana, šest časnika, devetnaest dočasnika i osam mornara, među kojima su i dvije djevojke. Tijekom godina koje sam provela na brodu, posada se mijenjala, a mogu reći da sam doista zadovoljna s ljudima koji su sada u posadi, stručni su

i ne mogu ni jednu lošu riječ naći za bilo koga od njih. Odlično funkcioniramo, dobro se razumijemo, surađujemo u svemu i navikli smo se jedni na druge. Trenutačno su dva člana posade na brodu koji imaju duži staž od mene na ovom brodu. Možda me u početku bilo malo strah kako će sve funkcionirati, više zbog činjenice da brod baš i ne pruža neku udobnost, osobito ne ženama, no nije mi bio veliki problem prilagoditi se i uklopila sam se vrlo brzo, što, dakako, mogu zahvaliti i njima. Dakako, udobnost se na brodu razlikuje i ovisi jeste li časnik, dočasnik ili mornar, jer ovo je ipak ratni brod. Na kraju sve je stvar navike i dogovora.

Ukratko nam opišite kako izgleda radni dan na brodu...

Radno vrijeme je od 7.30 do 15.30. i razlika je samo u tome što ja na posao ne dolazim u ured nego na brod. To je moje radno mjesto i moja kuća gdje radim i boravim. Ako ne idemo na plovidbu, tada u luci, gdje smo bazirani, provodimo uobičajeno uvježbavanje situacija koje bi eventualno mogle nastati u ratnim okolnostima. To su, između ostalog, aktivnosti na zaštiti broda, konvoja, protuzračnoj i proturaketnoj obrani, obrani od požara ili prodora vode... Te se situacije svakodnevno uvježbavaju da bi u slučaju potrebe bili spremni reagirati pravodobno i na najbolji način i sačuvati brod i ljude na njemu. Planovi se aktivnosti izrađuju na razini zapovjedništva mjesecima unaprijed i ne ovisi samo o meni što će se raditi na brodu koji dan. Kad je u pitanju plovidba, nema velike razlike između vojnog ili civilnog broda. Radi se na navigaciji, uz razliku što je ona protkana još nizom različitih situacija mogućih u ratnim okolnostima i specifičnih za ovakav brod.

Kao žena uspjeli ste u tipično muškom zanimanju i okruženju, zapovjednica ste broda, što je pomorcima gotovo nevjerojatno, relativno ste kratko u vojnom sustavu... pokazali ste da mnoge predrasude i stereotipi padaju u vodu. Kako to komentirate...

Dolaze nam nove mlade generacije i mislim da oni ne gledaju na to kao što se gledalo nekad. Oni imaju drukčija razmišljanja, neopterećeni su predrasudama poput one koju sam znala čuti od starijih kako žena na brodu donosi nesreću... To više nije tako, mi imamo djevojaka na svakom našem većem brodu koji ima uvjeta da ih primi. Stručnost i sposobnost je ipak na prvom mjestu. ■

Vesna PINTARIĆ

Najvažnija snaga u tom prvom i često najvažnijem trenutku su upravo avioni i helikopteri, a posebice avioni jer su u mogućnosti napasti vatru brzo i u samom začetku. Jedino oni mogu intervenirati na mjestima koja su nedostupna zemaljskim gasiteljima, usporavaju širenje požara u najkraćem vremenu i u mogućnosti su napad vodenim bombama preusmjeriti vrlo brzo s jednog opožarenog mjesta na drugo ugroženije, čime je postignuta maksimalna učinkovitost gašenja požara...

Shvaćajući opasnost koja svake godine u ljetnim mjesecima prijete hrvatskom priobalju od požara i ove je PP sezone učinjeno sve kako bi oni nanijeli što manje štete, kako prirodi tako i žiteljima uz more i na otocima, ali i turistima što ljetuju na našem moru. U tu svrhu na početku PP sezone, koja svake godine počinje sredinom svibnja, već je uhodana praksa ustrojanja Protupožarnih namjenski organiziranih snaga (PP NOS) OSRH koje čine dijelovi Hrvatske kopnene vojske, Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane, Hrvatske ratne mornarice i Bojne za specijalna djelovanja. Njihova je zadaća prije svega pružanje pomoći i potpora vatrogasnim postrojbama RH u gašenju šumskih požara iz zraka i sa zemlje, prevoženje zrakom i morem, opskrba gasitelja vodom, te potraga i spašavanje. Zapovjedništvo PP NOS OSRH kojem je na čelu general-bojnik Mate Obradović sve aktivnosti koordinira iz vojarnje "Knez Trpimir" u Divuljama i njemu su operativno podređene snage iz sve tri grane OSRH. Snage svakog pojedinog PP NOS-a razmještene su na više lokacija te se tako PP NOS HKoV-a jačine dva voda, koji čine pripadnici Gardijske motorizirane brigade i Gardijske oklopno-mehanizirane brigade, nalazi u Kninu, PP NOS HRM-a s dva broda i dva gumena čamca lociran je u Splitu, tim za zadaće službene potrage i spašavanje iz sastava BSD-a nalazi se u Divuljama dok je NOS HRZ i PZO podijeljen u dvije skupine, jedna s dva helikoptera Mi-8

MTV1 smještena je u Divuljama dok je druga sa šest kanadera CL-415 i šest Air tractora AT-802 locirana u vojarni "Zemunik" u Zadru.

Kada se dogodi požar, uhodana je praksa postupanja i ona kreće od Vatrogasnog operativnog središta (VOS) Državne uprave za zaštitu i spašavanje (DUZS) u Divuljama, koje zahtjeve za angažiranjem ljudskih i materijalnih resursa PP NOS OSRH dostavlja Zapovjedništvu PP NOS OSRH u Divuljama, koje nakon prosudbe pristiglih zahtjeva i raspoloživih snaga odlučuje o angažiranju PP snaga OSRH.

Najvažnija snaga u tom prvom i često najvažnijem trenutku su upravo avioni i helikopteri, a posebice avioni jer su u mogućnosti napasti vatru brzo i u samom začetku. Jedino oni mogu intervenirati na mjestima koja su nedostupna zemaljskim gasiteljima, usporavaju širenje požara u najkraćem vremenu i u mogućnosti su napad vodenim bombama preusmjeriti vrlo brzo s jednog opožarenog mjesta na drugo ugroženije, čime je postignuta maksimalna učinkovitost gašenja požara.

Na sreću od početka ovogodišnje PP sezone nismo imali priliku slušati katastrofične vijesti o velikim požarima na našoj obali, barem ne u trenucima dok pišemo ovaj tekst, no

VATRU SE NAPADA BRZO

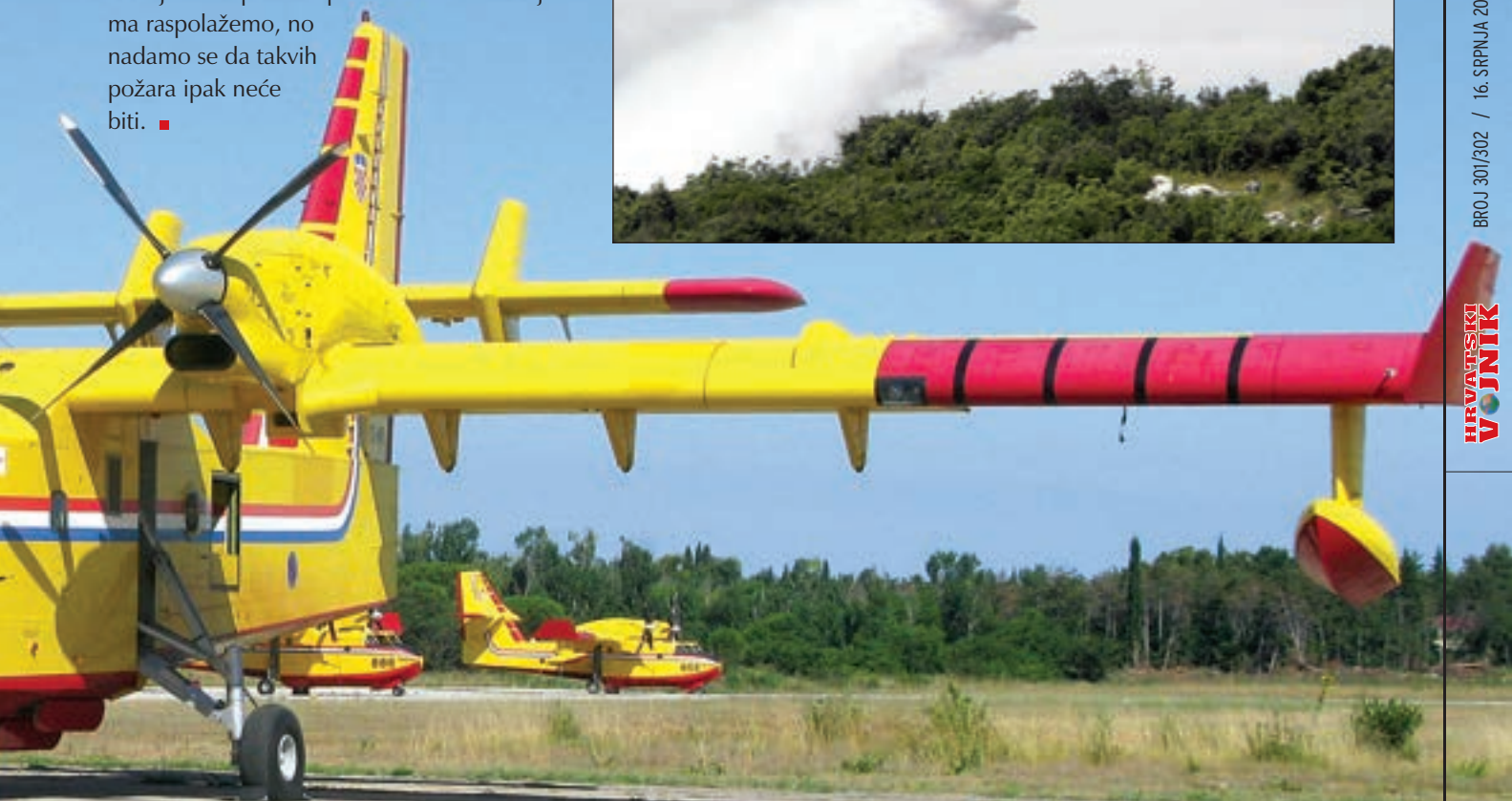
sporadično oni su se pojavljivali, ipak ne s nekim većim posljedicama.

Tome je svakako pridonijelo i angažiranje snaga iz sastava 855. protupožarne eskadrile koje smo u bazi u Zemuniku zatekli spremne za pokret na svaku dojavu o požaru. Uz redovite zadaće gašenja pripadnici eskadrile paralelno provode i obuku i trenazu posada na kanaderima i na Air tractorima, a važno je istaknuti i da bi se uopće moglo sjesti na mjesto pilota bilo kojeg od tih aviona obavezan je određen broj sati naleta imati i na požar. Dosad nije bilo neke veće potrebe za njihovim angažiranjem jer nije bilo požara većih razmjera, ističe zapovjednik eskadrile bojnik Davor Turković. A da bi avioni u svakom trenutku bili spremni, kao i za redovito tjedno ili satno (svaki avion nakon određenog broja sati naleta mora na redoviti pregled) održavanje aviona, koje se provodi u bazi, odgovorna je Satnija za zrakoplovno-tehničko održavanje kojom zapovijeda natporučnik Matko Rušev.

U svakom slučaju zasad spomenuti kapaciteti zadovoljavaju trenutačne potrebe i što se tiče gašenja i održavanja aviona. Problemi nastaju kada potrebe premaše resurse s kojima raspolažemo, no nadamo se da takvih požara ipak neće biti. ■

Zapovjedništvo PP NOS OSRH s operativno podređenim snagama provodi zadaće:

- protupožarno izviđanje otoka i priobalja s avionima i gašenje šumskih požara i požara otvorenog prostora: avionima CL-415 i AT-802F/A, te helikopterima Mi-8 MTV-1, sudjelovanje pripadnika PP NOS iz sastava HKoV-a u gašenju prizemnih šumskih požara, osiguranje požarišta
- prevoženje snaga i sredstava i to: prevoženje zrakom pripadnika državnih interventnih postrojbi (DIP), javnih vatrogasnih postrojbi (JVP) i dobrovoljnih vatrogasnih društava (DVD) te pripadnika PP NOS iz sastava HKoV-a, prevoženje morem MTS-a i pripadnika PP NOS iz sastava HKoV, DIP, JVP i DVD te PP snaga i sredstava lokalne uprave i samouprave, prebacivanje s kopna na otoke teške građevinske mehanizacije civilnih struktura, prevoženje stanovništva ugroženog požarom
- opskrbu vodom gasitelja i stanovništva
- opskrbu vodom pripadnika PP NOS iz sastava HKoV-a na požarištu, ako je to jedini mogući način popune, opskrba vodom vatrogasnih postrojbi na požarištu,
- opskrbu pitkom vodom stanovništva ugroženog požarom
- traganje i spašavanje
- protupožarno uređenje vojnih objekata na lokacijama razmještaja
- održavanje propisanog stupnja pripravnosti PP NOS za angažiranje u gašenju šumskih požara

O I U SAMOM ZAČETKU

Bojnik Davor Turković, zapovjednik 855. protupožarne eskadrile

Koliko su snage 855. protupožarne eskadrile bile angažirane od početka PP sezone?

Čitava PP eskadrila je ove godine ušla u sezonu 15. svibnja podređena PP NOS-u OSRH kao Namjenski organizirana skupina 1 (NOSk1). Zahvaljujući meteorološkim prilikama nije bilo veće požarne opasnosti, tek prije desetak dana je opasnost dosegla razinu umjerene i velike, pa su sve aktivnosti postrojbe bile usmjerene na dovršenje naših obučnih procesa i uvođenje u trenažu. Od zadaća gašenja požara imali smo nekoliko manjih intervencija od kojih je najveći bio požar kod Zatona. Ove je godine u odnosu na prethodne uveden jedan sasvim drukčiji koncept ustroja PP sezone gdje nema granskog zapovjedništva NOS-a već smo mi izravno podređeni NOS-u OSRH.

S kolikim kapacitetima ste ušli u PP sezonu i zadovoljavaju li oni trenutne potrebe?

Postrojba na materijalnom zaduženju ima šest aviona kanader CL-415 i šest Air tractora od kojih je pet na plovcima, a jedan na kotačima. Uz nas je ustrojen još NOSk 2 koji ima dva helikoptera Mi-8. Od spomenutih 12 aviona, u permanentnim snagama su 4 kanadera i 3 Air tractora. Taj broj uvjetovalo je niz okolnosti i to broja pilota i tehničara, infrastruktura i taktika upotrebe ovih snaga koja jednostavno ne dopušta imati sto posto ispravna sva sredstva tijekom pet i

pol mjeseci, tj. uvijek spremno svih 12 aviona. Dakle sedam aviona je broj koji možemo dati u svakom danu PP sezone. U slučaju neke ekstremne potrebe u mogućnosti smo tri dana letjeti sa svime što imamo na raspolaganju ali to nije moguće stalno održati. Treba imati na umu da svaki avion jednom tjedno mora na pregled, što znači da je od šest aviona praktično jedan svaki dan u tjednu izvan pogona. Osim toga avioni idu i na 50 satne, 100 satne... preglede i tada avion ispada iz stroja na dan ili duže. Dodatni problem mogu biti naravno i nepredviđeni kvarovi. Dakle dva kanadera i tri Air tractora su pričuva koju imamo deklarirane kao snage u pričuvu i u statusu održavanja.

Kakva je trenutna situacija s brojem posada aviona?

Što se tiče posada kanadera u odnosu na prošlu godinu odškolovala su dvojica novih kopilota, ali ukupni broj kapetana je ostao isti, pa prema tome i posada. Trenutačno su na obuci dva pilota za kopilote i dva kopilota za kapetane, a dinamika njihove obuke ovisit će prije svega o tome koliko bude požara jer im je još preostao taj dio obude. Što se Air tractora tiče trenutno imamo na obuci dva pilota. Dinamika njihove obuke ovisi o broju sati (obvezno je 300 sati) naleta na Air tractoru s kotačima, kao i broju požara. Načelno imamo velik broj aviona i posade koje to mogu pokriti, međutim da bismo došli do novih kapetana, uvjet je određen broj sati leta na požarima, a normalan tijek školovanja bi pretpostavljao da se godišnje školuje jedan kapetan i jedan kopilot.

Mogu li se u taktici gašenja požara, uz stečena iskustva iz prethodnih godina, očekivati neke promjene sa svrhom još veće učinkovitosti u gašenju?

Što se taktike gašenja požara tiče, ona je zapravo vrlo jednostavna, no problem je u primjeni te taktike. Naime treba polaziti od pretpostavke da je više jeftinije, a manje skuplje, što znači da kad se dogodi požar dva će ga aviona ugasi mnogo brže nego jedan, i u tom slučaju cijena gašenja je niža nego da je išao jedan koji bi ga gasio nekoliko puta duže. Naime angažiranje većeg broja aviona ne znači u ovom slučaju da će gašenje biti i skuplje. Tri aviona će požar ugasi ne tri puta brže nego možda i deset puta brže i dugoročno manji broj sati naleta s više aviona će u konačnici koštati manje nego da je požar gasio jedan avion koji je u tom slučaju pod iznimnim opterećenjem i njegovi se resursi troše daleko brže. Dakle taktika može biti vrhunska no uvijek treba imati u vidu da je gašenje požara interventna djelatnost i da bismo postigli maksimalan učinak i sve ostalo što je prati treba biti također interventno.

Natporučnik Matko Rušev, zapovjednik Satnije za zrakoplovno-tehničko održavanje

Satnija je zadužena za održavanje šest kanadera i šest Air tractora i to u prvom i drugom stupnju. Prvi stupanj podrazumijeva njihovo redovno tjedno održavanje, a u drugom stupnju to za kanadere znači održavanje nakon 50 i 100 sati naleta te nakon 25, 50 i 100 sati leta na Air tractoru. Treći stupanj, godišnji pregledi rade se u ZTC-u.

Što se tiče kvarova treba imati na umu da su ovi avioni specifične namjene i lete u ekstremnim uvjetima dima, soli, te imaju

velik broj polijetanja i slijetanja što je zapravo najkritičnija faza leta. Najčešći kvarovi koji na neko vrijeme mogu izbaciti avion iz uporabe su uglavnom kvarovi na električnim instalacijama i komponentama i za njihovo otklanjanje su potpuno osposobljeni djelatnici ove satnije.

Kvaliteta našeg kadra je neupitna, a velik je broj ljudi s dugogodišnjim iskustvom. Naši su tehničari obučavani u inozemstvu u državama proizvođača oba aviona, a prijenos znanja sa starijih tehničara na mlađe kontinuirano se provodi.

Hrvatski piloti na obuci u Danskoj

Skupina hrvatskih pilota pripadnika 93. zrakoplovne baze HRZ i PZO sudjelovala je u lipnju na temeljnoj obuci pilota za blisku zračnu potporu (Close Air Support) u Karupu u Kraljevini Danskoj dok je zračnu potporu prijevoza snaga za održavanje aviona pružila Eskadrila transportnih aviona 91. zb. Riječ je o obuci provedenoj u sklopu međunarodne vojne vježbe AGOEX 2010 (Air Ground Operation Exercise) provedenoj po NATO standardima u organizaciji danskih oružanih snaga na kojoj su uz zemlju domaćina sudjelovali pripadnici Hrvatske, SAD-a i Norveške. Vježba je planirana i provedena sa svrhom razvoja svih elemenata u lancu bliske zračne potpore kroz scenarij razvijen za taktičku razinu, te cjelokupan razvoj zračnokopnenog intergranskog djelovanja, provjeru funkcionalnosti nove opreme i borbeno

usredotočenog uvježbavanja svih sudionika.

Po povratku u Hrvatsku čelnik tima hrvatskih pilota bojnika Ivica Mandušić, rekao je da je to nastavak višegodišnje uspješne suradnje sa zrakoplovstvom Kraljevine Danske. "Kao prethodnica ovoj aktivnosti, naši su piloti početkom lipnja sudjelovali na zrakoplovnoj manifestaciji (Air show 2010) obilježavanja 60 godina postojanja Danskog kraljevskog ratnog zrakoplovstva u zračnoj bazi Skrydstrup s jednom posadom Pilatusa PC-9 M, nakon čega smo bili

prebazirani u bazu u Karupu gdje su nam se priključile posade još dva Pilatusa. Ovom aktivnošću naši piloti su u potpunosti usvojili postupke i načine pružanja bliske zračne potpore (CAS) uz navođenja sa zemlje kvalificiranih i ne-kvalificiranih prednjih zračnih navoditelja (FAC) sa srednjih i velikih visina, kroz realističan i kompleksan program vježbe AGOEX 2010 čime je spremnost i visoka osposobljenost naših pilota potvrđena i u međunarodnim okvirima, naglasio je bojnika Mandušić. M. KARAČIĆ

Glavna planska konferencija za MVV Joint Logistics 2010.

U tijeku je nastavak aktivnosti u provedbi međunarodne vojne vježbe Joint Logistics 2010, u kojoj uz nositelja i domaćina aktivnosti OS SR Njemačke, sudjeluju i OS RH, djelatnici Zapovjedništva za potporu. Vježba ima višenacionalni karakter i u njoj uz spomenute sudjeluju i predstavnici OS zemalja NATO i

PzM, Austrija, Švicarska, Češka, Mađarska, Makedonija i Slovenija.

Glavna planska konferencija MVV Joint Logistics 2010 provedena je potkraj lipnja u obučnom središtu OS SR Njemačke, vojarna Rhon – kaserne, Wildflecken. U njezinoj provedbi iz ZzP-a sudjelovali su pukovnik Damir Radočaj, načelnik Odjela za promet, LOS i satnik Milan Slavica, voditelj operativno-planskog odsjeka, G-4.

Ciljevi vježbe, koja bi se trebala održati od 15. studenog do 3. prosinca, su testiranje mogućnosti kooperacije OS SR Njemačke sa zemljama partnerima, posebice testiranje logističkih mogućnosti i suradnje u multinacionalnom okruženju te logistička potpora multinacionalnim snagama u eventualnim budućim (NATO i EU) operacijama i obuka uporabe engleskog jezika u provedbi operativnih događanja. D.RADOČAJ

Posjet VDZ-a 91. zb u Puli

Eskadrilu borbenih aviona (MiG-21) 91. zrakoplovne baze HRZ i PZO u vojarni "Pula", posjetio je 30. lipnja Vojnodiplomatski zbor u RH.

Kratku prezentaciju o zadaćama Eskadrile borbenih aviona i povijesti letjelišta Pula održao je zapovjednik eskadrile bojnika Adrian Celija. Uvažanim gostima omogućen je obilazak eskadrile i razgledavanje aviona MiG-21.

Posjet je završio zajedničkim fotografiranjem pokraj aviona MiG-21, a doajen Vojnodiplomatskog zbora pukovnik Soeren Knudsen zahvalio se na pruženoj suradnji. O.JI

Studenti u Zemunik

U stručnom studijskom posjetu postrojbi 93. zrakoplovne baze HRZ i PZO u vojarni "Zemunik" boravili su 5. srpnja studenti studija Održavanje zrakoplova Veleučilišta Velika Gorica.

Nakon prezentacije o postrojbama 93. zb i SzO HRZ i PZO "Rudolf Perešin", studenti su obišli Eskadrilu aviona, Eskadrilu helikoptera i Protupožarnu eskadrilu, te Zrakoplovno-tehničku bojnu gdje su se upoznali s organizacijom i provedbom I. i II. stupnja održavanja pojedinih tipova letjelica, te njihovom konstrukcijom i značajkama.

Posjet je studentima bio i prigoda za upoznavanje s organizacijom i aktivnostima koje se provode u zrakoplovnoj bazi, odnosno vojnoj organizaciji kao potencijalnoj mogućnosti njihova daljnjeg profesionalnog razvoja. M. K.

Željko STIPANOVIĆ, snimio Davor KIRIN

Ugled koji Ratna škola ima svrstava je uz bok bilo koje civilne poslijediplomske škole. Ne samo da je polaznicima čast pohađati ovu najvišu vojnu izobrazbu u Hrvatskoj nego i predavači koji dolaze iz drugih civilnih institucija u svoju biografiju rado stavljaju da su bili predavači u Ratnoj školi

Polaznici stječu nova znanja i vještine, a Škola sve veći ugled

Svečanost u povodu završetka izobrazbe na svim razinama vojnih škola već tradicionalno se priređuje u Vukovaru na Dan državnosti, 25. lipnja. Upravo na taj dan Ratna škola OSRH-a "Ban Josip Jelačić" slavi svoj dan, a ove godine obilježava dvanaestu obljetnicu osnutka. U proteklih dvanaest godina tu najvišu razinu izobrazbe u Oružanim snagama RH stekla su 144 polaznika, od kojih je 20 iz drugih tijela državne uprave (MUP-a, MVPEI-ja, državnih agencija...), ali i polaznika stranih oružanih snaga. Dakako, većina je iz obrambenog sustava, pripadnici OSRH-a i MORH-a, a dolazak i zanimanje institucija izvan sustava obrane i polaznika oružanih snaga drugih država samo potvrđuje kvalitetu Škole čiji je program prepoznat i vrednovan.

"Temeljni cilj izobrazbe u Ratnoj školi jest sistematizacija postojećih i stjecanje novih znanja u stratezijskom promišljanju, nacionalnim i međunarodnim političkim, sigurnosnim i obrambenim pitanjima, u planiranju i upravljanju obrambeno-sigurnosnim i vojnim poslovima na stratezijskoj razini te u području obrane i nacionalne sigurnosti, umijeća ratovanja i vojne strategije", rekao nam je zapovjednik Ratne škole brigadni general Slaven Zdilar, pojasnivši da se iz godine u godinu, iz naraštaja u naraštaj, postiže ostvarenje tog cilja: "U sklopu izobrazbe nastojimo polaznike osposobiti i naučiti geostratezijskim promišljanjima, sustavom međunarodnih odnosa zatim temeljnim postavkama nacionalne, kolektivne i globalne sigurnosti te stratezijskim promišljanjem i upravljanjem obranom. Izobrazba također obuhvaća i proučavanje vojne strategije i vojnih operacija te umijeća ratovanja, a napose iskustva iz Domovinskog rata. Za vrijeme školovanja polaznici kroz studijske posjete i putovanja obilaze i upoznaju se s državnim institucijama i velikim gospodarskim subjektima."

Je li ulazak RH u NATO nešto promijenio u radu i programu Ratne škole?

Ne mogu reći da je došlo do posebnih promjena. Već smo prije, kroz PzM i MAP, prilagodili svoj nastavni program NATO-ovim standardima, koji nam nisu strani i nisu nas iznenadili. Štoviše, članstvo nam je pružilo nove prednosti u pogledu dostupnosti određenih dokumenata, a omogućilo nam je i sudjelovanje NATO-ovih predavača na Školi.

Ima li Škola udio u pripremi hrvatskih časnika za dužnosti u zapovjedništvima i drugim tijelima NATO-a?

U Ratnoj se školi struktura i postupci NATO-a pažljivo izučavaju. Primjerice, nedavno smo bili na studijskom putovanju u Monsu u Belgiji, gdje nam je prikazano novo funkcioniranje zapovjedništva. Iako nemamo posebne tečajeve za specifične dužnosti, sigurno je da Škola daje dobar okvir za najviše dužnosti u Savezu.

Zadnjih se nekoliko godina studijsko putovanje RŠ u inozemstvo provodi u Zapovjedništvu NATO-a u Bruxellesu i Zapovjedništvu za operacije NATO-a u Monsu.

Pohađanje ovog najvišeg oblika vojne izobrazbe u Hrvatskoj za svakog časnika je čast, izazov, ali i odgovornost budući da nije lako ući u relativno malu kvotu polazni-

ka. Školu je u zadnjem naraštaju pohađalo četrnaest polaznika, što je maksimalan broj u jednom naraštaju.

“Tijekom izobrazbe prosuđuju se sposobnosti i sklonosti polaznika, što sasvim sigurno ima utjecaj na raspoređivanje časnika na dužnosti koje obnašaju nakon završetka Škole”, smatra general Zdilar te dodaje da tome još više pridonosi i opisni sustav ocjenjivanja koji primjenjuju u Ratnoj školi.

Zanimljivo je da, za razliku od ostalih razina vojne izobrazbe na Hrvatskom vojnom učilištu, Ratna škola ne proglašava najboljeg polaznika. To nije praksa ni u svijetu, no i samo upućivanje u Školu svojevršno je priznanje odabranim polaznicima. Pri odabiru kandidata vodi se računa o dosadašnjoj sljednosti u izobrazbi, stručnoj spremi, dosadašnjim dužnostima, perspektivnosti kadrova pa i poznavanju stranih jezika, napose engleskoga, budući da je to danas prijeko potrebno, kako za obnašanje visokih dužnosti u OSRH tako i u NATO strukturama i stožerima. Osim toga aktivno poznavanje engleskog je potrebno zbog velikog broja predavanja na engleskom jeziku stranih vojnih dužnosnika NATO-a, ali i drugih uglednika iz civilnih institucija. Kako ističe general Zdilar, namjera je provesti i Tečaj strategijskog planiranja na engleskom jeziku.

Program izobrazbe Ratne škole sadrži pripremni dio, u sklopu kojega je informatika, vojno komuniciranje, metodologija znanstveno-istraživačkog rada te vojna etika i religijska kultura, dok glavni dio obuhvaća međunarodne odnose, nacionalnu sigurnost, strategijsko upravljanje obranom, vojnu strategiju i operacije, umijeće ratovanja, zatim studijska putovanja i posjete (RH i inozemstvo) te na kraju diplomski rad (samostalni rad polaznika). U očekivanju novog Strateškog koncepta NATO-a moguće su određene promjene i na tom planu, no general Zdilar je izrazio spremnost Škole na brzu prilagodbu: “Za aktualnosti uvijek imamo prostora u programu, u kratkom roku nadopunjavamo ga i prilagođavamo se izazovima kroz nova predavanja i okrugle stolove pa stoga nema potrebe za većim intervencijama u programu.”

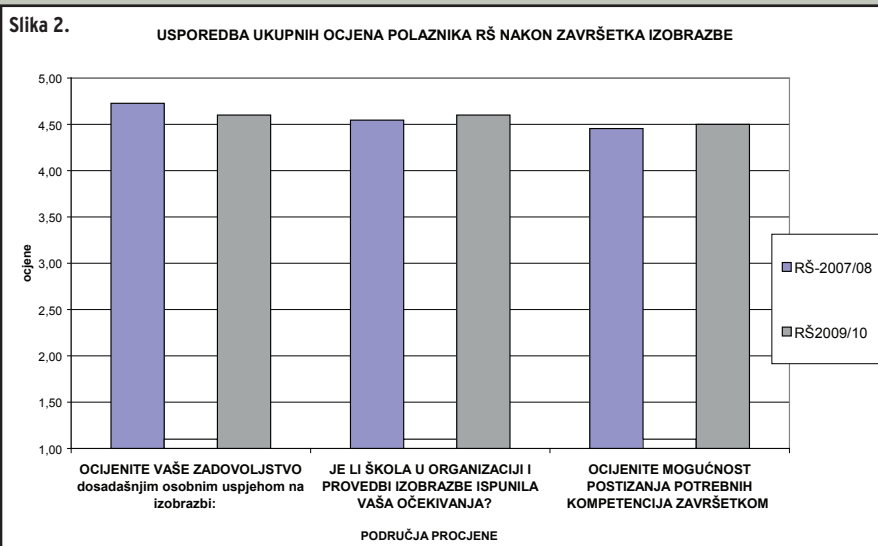
Uz visoke vojne dužnosnike na Ratnoj školi predaju i mnogi ugledni predstavnici akademske zajednice, što dodatno osnažuje mogućnost povezivanja s civilnim sustavom

Svake se godine na HVU na svršetku svih razina izobrazbe provodi evaluacija, kako nastavnih sadržaja tako i cjelokupnog nastavnog procesa i potpornih dijelova. Rezultati služe za uvođenje poboljšanja te praćenje određenih segmenata da bi se moglo ispravno intervenirati. Za Ratnu su školu općenito vrlo visoke procjene, a na temelju komentara polaznika uvode se aktualne teme i pozivaju potvrđeni predavači. Kao primjer, prilažemo grafički prikaz usporednih rezultata za trogodišnje razdoblje, s tim da je za 2009. godinu izrađena evaluacija po drugom sustavu (po predmetima) pa nekih rezultata za tu godinu nema.

Polaznici su u visokoj mjeri zadovoljni uvjetima i provedbom nastave (opremljenošću nastavnih prostora, mogućnošću uporabe interneta, nastavnim materijalima te kakvoćom popunjenosti knjižnog fonda) kao i odabirom polaznika. Iako su u prijašnjim razdobljima procjene ovih segmenata bile vrlo visoke od polaznika, ove godine zabilježeno je još veće zadovoljstvo navedenim.

Ocjena polaznika o ostvarenosti očekivanja od izobrazbe vrlo je visoka, o čemu najbolje svjedoči slaganje svih polaznika o preporuci ovakve vrste izobrazbe ne samo kolegama iz vojnog sustava već i civilnom osoblju u dijelu strateškog planiranja i problematike nacionalne sigurnosti (vidi sliku 1.).

Gotovo svi nastavni sadržaji vrlo su visoko ocijenjeni (iznad prosječne ocjene 4,00), kako u stupnju zanimljivosti i kakvoći izobrazbe tako i u njihovoj korisnosti. Kao najzanimljivije sadržaje, polaznici ovog naraštaja navode aktualne teme i novine u shvaćanju geopolitike, međunarodnih odnosa, ali jednako tako i raščlambe vezane uz Domovinski rat.

izobrazbe te bi se u budućnosti Ratna škola mogla priznati kao oblik civilne izobrazbe po bolonjskim standardima. Govoreći s mjesta zamjenika ravnatelja HVU-a, general Zdilar je zaključio: “Mi već radimo na novom sustavu izobrazbe. Dva semestra Ratne škole već sad imaju mogućnost dostižnog specijalističkog poslijediplomskog studija te

bismo željeli da naši polaznici imaju barem mogućnost prijenosa ECTS bodova na neka od hrvatskih fakulteta.” S obzirom na proteklih dvanaest godina rada tijekom kojih su se uskladili sa sustavom civilne izobrazbe i dostigli standarde NATO-a, možemo reći da Ratna škola OSRH-a “Ban Josip Jelačić” s ponosom može slaviti i ovu obljetnicu. ■

Napisala i snimila Vesna PINTARIĆ

Ovogodišnje stručno putovanje Europskog udruženja vojnih novinara provedeno potkraj lipnja, čiju su organizaciju uvelike pomogle Austrijske oružane snage, obuhvatilo je posjet Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, s posebnim osvrtom na vrijeme Domovinskog rata i završnu operaciju Hrvatske vojske Oluja a zaokruženo je posjetom Zapovjedništvu EUFOR-a u Sarajevu

Europsko udruženje vojnih novinara, u želji da svoje članove što detaljnije upozna s oružanim snagama drugih zemalja te im omogućiti što širi uvid u njihove aktivnosti i mogućnosti, svake godine organizira posjet nekoj zanimljivoj međunarodnoj vojnoj vježbi, postrojbi ili međunarodnoj mirovnoj misiji. Ovogodišnje stručno putovanje provedeno potkraj lipnja, čiju su organizaciju uvelike pomogle Austrijske oružane snage, obuhvatilo je posjet Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, s posebnim osvrtom na vrijeme Domovinskog rata i završnu operaciju Hrvatske vojske Oluja, a zaokruženo je posjetom Zapovjedništvu EUFOR-a u Sarajevu.

Namjera je vodstva EMPA-e na ovogodišnjoj aktivnosti, koju je vodio predsjednik udruženja brigadir Jorg Aschenbrenner, bila upoznati novinare vojnih časopisa u regiji i šire sa završnim ratnim operacijama kojima je prije petnaest godina dovršena agresija na području Republike Hrvatske, ali i podsjetiti na druga burna povijesna događanja na ovom području.

Posjet Hrvatskoj vojni su novinari započeli kratkim brifingom i upoznavanjem s aktivnostima i ulogom Regionalnog središta za sigurnosnu suradnju – RACVIAC, smještenog u Rakitju, gdje ih je primio brigadir Željko Cepanec, zamjenik direktora RACVIAC-a.

Idući dan kolege po struci ugostili su djelatnici Odjela hrvatskih vojnih glasila upoznavši

ih s radom Odjela, koji uz vojni časopis izdaje i niz drugih publikacija, brošura, monografija, knjiga, glazbenih CD-a kao i videofilmova. Bila je to prigoda da se novinarima prikaže petominutni film "VRO Oluja", koji su režirali djelatnici Odjela HVG, a koji je svojevrsan uvod u događaje koji su se odvijali tijekom bliže i dalje povijesti na ovim prostorima. Podsjećanje na najvažniju hrvatsku vojnu operaciju zaokruženo je na Turnju u Muzeju Domovinskog rata, gdje je za vrijeme rata bila prva crta obrane Karlovca, a u kojem su vojni novinari mogli razgledati jedinstvenu zbirku naoružanja Domovinskog rata na otvorenom. No Turanj, osim što se usjekao u sjećanje tijekom Domovinskog rata, bio je kroz povijest predstraža osiguranja karlovačke tvrđave, ovdje su zaustavljeni osmanlijski osvajači s istoka, ovdje se nalazila i prva kadetska vojna škola Austro-Ugarske, jednom riječju Turanj je mjesto sjećanja na vjekovnu stražarsku službu grada i domovine. Na te povijesne činjenice kao i povijest svakog pojedinog eksponata koji se nalaze u ovom Muzeju podsjetio je brigadir u mirovini Dubravko Halovanić.

Put prema BiH nastavljen je preko Bihaća, koji se 1995. nalazio u neprijateljskom okruženju a zahvaljujući vojnim akcijama Hrvatske vojske tijekom operacije Oluja i spajanju Hrvatske vojske i Armije BiH, nakon višegodišnje je okupacije oslobođen. Do Sarajeva još smo se nekoliko puta zaustavili na ključnim točka-

IZMEĐU POVIJESNOG

Kolege po struci ugostili su djelatnici Odjela hrvatskih vojnih glasila upoznavši ih s radom Odjela

Posjet Hrvatskoj vojni su novinari započeli kratkim brifingom i upoznavanjem s aktivnostima i ulogom Regionalnog središta za sigurnosnu suradnju – RACVIAC

Demonstracija vojnih sposobnosti multinacionalne bojne (MNBN) koja je uključivala postupanje na nadzornoj točki, osiguranje VIP osoba te napad civila na međunarodne snage

ma važnim za vojnu povijest te stigli do našeg konačnog odredišta, Zapovjedništva EUFOR-a smještenog u bazi Butmir.

U središtu naše pozornosti bila je vojna misija EUFOR ALTHEA, koju je Europska unija uspostavila u prosincu 2004. a koju međunarodne snage provode u sklopu Zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a s ciljem potpore BiH i njezinu napretku na putu prema euroatlantskim integracijama. Domaćin nam je bio zapovjednik snaga EUFOR-a austrijski general-bojnik Bernhard Bair, koji nas je upoznao sa zadaćom i mogućnostima međunarodnih snaga u BiH. Poslije toga je održana demonstracija vojnih sposobnosti Multinacionalne bojne (MNBN) koja je uključivala postupanje na nadzornoj

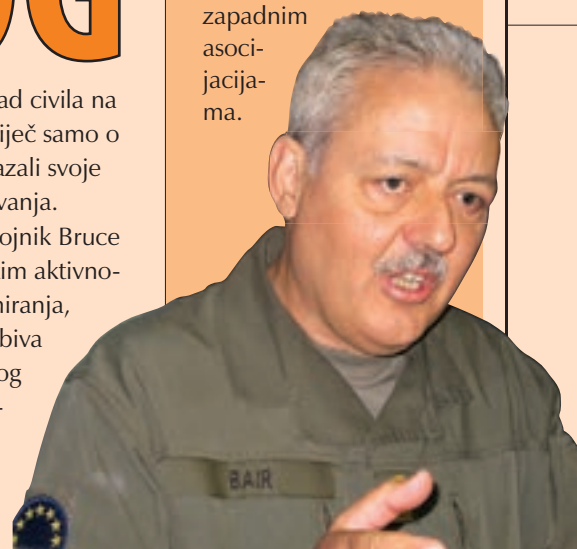
G I AKTUALNOG

Glasnogovornik EUFOR-a BiH bojnik Bruce Foster informirao nas je o poduzetim aktivnostima na području medija i informiranja

točki, osiguranje VIP osoba te napad civila na međunarodne snage. Iako je bila riječ samo o vježbi, uvjerljivost s kojom su prikazali svoje postupke bila je iznad naših očekivanja.

Glasnogovornik EUFOR-a BiH bojnik Bruce Foster informirao nas je o poduzetim aktivnostima na području medija i informiranja, koje u zadnjih nekoliko godina dobiva sve više na važnosti, ponajprije zbog činjenice da na području BiH televizijski program prikazuje više od četrdeset što nacionalnih što regionalnih TV postaja, da ima više

Zapovjednik EUFOR-a general-bojnik Bernhard Bair

Ovdje imamo 27 nacija u sastavu snaga EUFOR-a koje imaju više od 2000 vojnika i kao zapovjednik EUFOR-a, s vojnog stajališta, mogu reći da je ova zemlja sigurna. Svoje je sudjelovanje EUFOR počeo s oko 7000 vojnika, ali taj broj je smanjen na oko 2000 tisuće. To je normalan proces koji prati razvoj političke situacije i neće biti potrebno još dugo imati snage ovdje. Sa sadašnjim brojem vojnika potpuno smo spremni za ispunjenje svih naših zadaća. Austrijske oružane snage danas imaju brojčano najjači kontingent u misiji. Snage zemalja iz okruženja, poput slovenskih koje sudjeluju također, u misiji, imaju posebno važnu ulogu zbog toga što razumiju jezik i kulturu ove zemlje i stoga je to za mene kao zapovjednika vrlo korisno. Europske institucije i NATO podupiru BiH u njezinu nastojanju da se pridruži zapadnim asocijacijama.

Susret vojnih novinara s visokim predstavnikom EU-a za BiH Valentinom Inzkom

od 140 radiopostaja, nekoliko dnevnih i na desetke regionalnih izdanja u svakom pojedinom kantonu, uz dostupnost TV i radioprograma iz zemalja u okruženju. Sve u svemu medijski kaos u kojem je uloga EUFOR-a uvjeriti tri entiteta da moraju naći zajednički jezik, uvažavati se i djelovati prema jedinstvenom cilju, a taj je BiH uvesti u obitelj stabilnih i sigurnih europskih zemalja.

Boravak u Sarajevu nastavljen je posjetom Obučnom središtu za mirovne operacije, u kojem se na dužnosti nalazi i jedan predstavnik OSRH. Program posjeta zaokružen je vrlo iscrpnim predavanjem visokog predstavnika EU-a za BiH Valentina Inzka, koji je istaknuo da je danas, nakon višegodišnjeg boravka međunarodnih snaga u BiH, sigurnosna, politička i ekonomska situacija mnogo bolja nego prijašnjih godina, no mnogo je još područja na kojima se trebaju učiniti veliki naponi da stanje u zemlji bude na zadovoljavajućoj razini.

Boravak u glavnom BiH gradu ne bi bio potpun da nismo, susretljivošću austrijskog vojnog izaslanika u BiH brigadnog generala Andreasa Rottera, nakratko obišli i stari dio Sarajeva.

Sve u svemu jedan dojmljiv i sadržajan posjet BiH, informativan, kako s povijesnog tako i sadašnjeg trenutka, koji je tek dijelom umanjila činjenica da smo od Sarajeva do hrvatske granice, zbog katastrofalnih poplava koje su pogodile sjeverno područje BiH, putovali satima koji su se činili beskonačni, stajali u nepreglednim kolonama, imali sreću pa nakon nekoliko uzastopnih mijenjanja smjerova konačno i prošli, zapravo gotovo preplivali posljednji vodeni val koji je za nama prekinuo sav cestovni promet. Na kraju smo ipak sretno stigli u najdražu nam Lijepu Našu. ■

EUFOR ALTHEA

Europska je unija uspostavila 2. prosinca 2004. vojnu misiju u Bosni i Hercegovini EUFOR ALTHEA, u sklopu Zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a i potpore BiH. Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda imenovalo je misiju EUFOR-a ALTHEA za pravnu nasljednicu SFOR-a, dotadašnje misije pod vodstvom NATO-a. Rezolucijom 1875 (iz 2009.), Vijeće sigurnosti UN-a produžilo je mandat misije EUFOR-a ALTHEA do kraja studenog 2010. Cilj je operacije ALTHEA vojnom nazočnošću pridonijeti sigurnom i stabilnom okruženju u BiH, spriječiti ponovno izbijanje nasilja i omogućiti provedbu preostalih dijelova Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH (poznatog pod nazivom Daytonsko-pariški sporazum). Time je svim pripadnicima EU-a i međunarodne zajednice omogućeno obavljanje zadaća s ciljem daljnjeg mirnog razvoja BiH. Osim toga, EUFOR ima i dodatnu zadaću, pružanje potpore Oružanim snagama BiH u izgradnji njihovih kapaciteta i obuke.

Godine 2004. EU je razmjestio jake vojne snage (EUFOR) – istog kapaciteta kakav je imao i njihov prethodnik SFOR, snage pod vodstvom NATO-a (oko 7000 vojnika) – s mandatom osiguranja sigurnog i stabilnog okruženja u BiH koje je, na osnovi Poglavlja VII Povelje UN-a, odobrilo Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda. EUFOR danas ima oko 2000 vojnika razmještenih na području operacije ALTHEA, kojima pojačanje mogu pružiti snage NATO-a u misiji na Kosovu (KFOR), kao i pričuvne snage EU-a izvan BiH.

Misija EUFOR ALTHEA dio je sveobuhvatne potpore koju EU pruža BiH da bi ta zemlja napredovala na putu k euroatlantskim integracijama. EUFOR, također, pruža potporu Međunarodnom kaznenom sudu za bivšu Jugoslaviju i vlastima BiH u privođenju osoba osumnjičenih za ratne zločine.

Od ožujka 2007., Multinacionalna manevarska bojna, sastavljena od postrojbi iz Španjolske, Turske, Mađarske i Poljske, čini osnovnu strukturu vojnih snaga Europske unije u BiH. Integrirana policijska postrojba (Integrated Police Unit - IPU) ima izvršne ovlasti koje proizilaze iz mandata EUFOR-a i pokriva cijelo područje BiH. U gradovima i mjestima diljem BiH raspoređeni su i LOT timovi koji otvoreno i aktivno prikupljaju informacije o općoj sigurnosnoj situaciji na svom području.

EUFOR-ove snage čini 27 zemalja a glavno zapovjedništvo EUFOR-a uspostavljeno je u Sarajevu (baza Butmir). Početkom 2007., Vijeće EU-a procijenilo je da je moguće provesti reorganizaciju snaga EUFOR-a da bi se one uskladile sa smanjenom razinom opasnosti te je broj snaga EUFOR-a smanjen na oko 2000 pripadnika.

Šesti časnik HRM-a u operaciji ATALANTA

Pripadnik HRM-a poručnik fregate Jakša Mišković od 11. srpnja do 15. prosinca plovit će na fregati Talijanske ratne mornarice ITS Libeccio koja će u tom razdoblju sudjelovati u operaciji Europske unije za osiguranje slobodne dostave hrane za Somaliju i u borbi protiv pirata u Adenskom zaljevu i somalskim vodama – ATALANTA.

Poručnik Mišković je već šesti časnik Hrvatske ratne mornarice koji se upućuje u operaciju ATALANTA. Do sada je HRM ukrcao 3 časnika na NATO brodove (Francuska, Belgija i Nizozemska), dok ih je dvoje bilo u Zapovjedništvu operacije u Northwoodu u Ujedinjenom Kraljevstvu. Poručnik fregate Mišković, rođen je 22. srpnja 1979. u Splitu. Završio je Pomorski Fakultet u Splitu, smjer nautika, a HRM-u je pristupio u travnju 2004. Nakon što je obavljao razne dužnosti na brodovima HRM-a, od kolovoza 2008. obnaša dužnost zapovjednika DBM-82 Krka.

OJI HRM

NATO-RACVIAC konferencija o upravljanju resursima obrane

U Domu Hrvatske vojske u Puli, od 30. lipnja do 1. srpnja održana je treća NATO-RACVIAC konferencija o "Boljem upravljanju resursima obrane" koja se ovaj put bavila pitanjima utjecaja globalne financijske i gospodarske krize na ovo iznimno važno područje, s posebnim osvrtom na sustave nabave i važnost njihove transparentnosti. Osim predstavnika NATO-ove Uprave za ekonomiju obrane i sigurnosti i RACVIAC-a - Središta za sigurnosnu suradnju, skupu su nazočili predstavnici ministarstava Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Crne Gore, Republike Hrvatske, Republike Makedonije, Republike Moldove i Republike Turske, uz neposredan doprinos cijenjenih stručnjaka iz Ministarstva obrane Ujedinjenog Kraljevstva, Transparency Internationala, Regionalnog vijeća za suradnju, Središta za europske

sigurnosne studije, te savjetničke tvrtke Booz Allen Hamilton koja djeluje u Republici Makedoniji.

Konferenciju su zajednički otvorili makedonski veleposlanik Nikola Todorčevski, direktor RACVIAC-a i Adrian Kendry, visoki predstavnik NATO-ove Uprave za ekonomiju obrane i sigurnosti. Uvodno predavanje održao je Davor Čutić, načelnik Službe za međunarodnu obrambenu suradnju MORH-a na temu djelovanja ministarstava obrane u uvjetima recesije.

Činjenica je da su sustavi upravljanja resursima obrane danas suočeni s ozbiljnim izazovima u kontekstu postojeće globalne financijske i gospodarske krize. Ovi izazovi više nego ikada zahtijevaju usavršavanje odgovarajućih mehanizama upravljanja proračunom te nadzora nad procesima potrošnje i nabave. Nadalje,

usvojena rješenja moraju biti održiva u kontekstu integracijskih procesa u području sigurnosti, što ustvari predstavlja zajedničko odredište za većinu zemalja jugoistočne Europe, koje nastoje postati članicama Europske unije i NATO saveza. Temeljna je ideja da ovi integracijski procesi ne smiju biti ugroženi trenutačnim ili budućim promjenama financijskih uvjeta djelovanja. U protivnom, uloženi naponi bit će dugoročno dovedeni u pitanje. Spomenuti integracijski procesi zahtijevaju opsežnu prilagodbu i modernizaciju sustava obrane, što podrazumijeva znatna dugoročna ulaganja u pribavljanje nove opreme, odgovarajuću obuku, redovito održavanje i nabavu dijelova. Zemlje jugoistočne Europe još se uvijek nalaze u tranziciji. Neodgovarajući pravni okviri i pripadajući pravosudni mehanizmi, uključujući nejasne zakone i pravilnike o javnoj nabavi, stvaraju plodno tlo za rast korupcije, ako se sve nužne promjene ne provedu pravodobno i u cjelini. Stoga je iznimno važno da te zemlje pronađu rješenja za učinkovito mjerenje odgovornosti, transparentnosti kao i razine ostvarenog nadzora nad potrošnjom u obrambenom sektoru. Izgradnja integriteta jedan je od temeljnih čimbenika za učinkovit razvoj nacionalnih demokracija, uključujući posrednu, no važnu potporu spomenutim integracijskim naporima svake od zemalja regije.

Davor KIRALJ

U vojnim krugovima zapadnih zemalja, u posljednjih desetak godina, ozbiljno se radi na pronalaženju rješenja za suprotstavljanje staroj ugrozi iz zračnog prostora koja tradicionalno nije bila zadaća PZO-a, no danas jest

BORBA PROTIV TOPNIČKIH PROJEKTILA -NOVA ZADAĆA PZO-a

Moderni se PZO danas susreće s novom ugrozom i traži načine kako da je porazi. Riječ je o uništavanju projektila tipa nevođenih raketa, topničkih projektila i minobacačkih mina dok su oni u letu prema branjenom objektu. Na zapadu se ustalio naziv za ovu vrstu ciljeva C-RAM (Counter-Rocket, Artillery and Mortar), a prema definiciji vojske SAD-a pojam podrazumijeva nove obrambene mjere usmjerene na otkrivanje i uništenje protivničkih projektila u

letu. Ovakvi su ciljevi iznimno zahtjevni za gađanje zbog svojih malih dimenzija i velike brzine leta. Oni su nekoliko desetina puta manji od tradicionalnih PZO ciljeva, zrakoplova. Primjerice, minobacačka mina koja se danas najčešće rabi za ovakve napade ima promjer oko 80 mm (80 do 82 mm - zavisno od proizvođača) i duljinu oko 25 cm, a mnogo veća nevođena raketa za lansiranje iz višecijevnih bacača raketa ima promjer od 120 do 160 mm (opet

zavisno od tipa i proizvođača) i duljinu oko 2 metra. Njihova radarska odrazna površina je stoga iznimno mala jer se najčešće kreću prema radaru te im je vidljivo uglavnom samo čelo, ne i bok koji je većih dimenzija. Brzina ovakvih projektila je nadzvučna. Vrijeme koje protekne od trenutka uočavanja, primjerice minobacačke mine, do njezina pada na gađani objekt je od 5 do 10 sekundi. Prosječni let nevođene rakete lansirane s udaljenosti 4 km od cilja

Foto: US Army

Raytheon LBWS

traje oko 15 sekundi. Posljedično tome oni su teški za uočavanje (prije negoli prvi projektil padne u područje gađanog cilja), predstavljaju iznimno mali cilj koji je teško pogoditi, a kada njima uslijedi napad, on je masovan s velikim brojem ispaljenih/lansiranih projektila u kratkom vremenu, uza sve svaki od projektila se kratko zadržava u letu, još kraće u zoni učinkovita protudjelovanja obrane gađanog objekta. Jedina olakotna okolnost jest to što su nevođeni, bez mogućnosti mijenjanja značajki leta te je predvidivo odakle su ispaljeni/lansirani. Ova bi olakotna okolnost uskoro mogla biti prošlost nakon što je pronađeno, proizvedeno i počelo se uvoditi u operativnu uporabu "pametno" streljivo s mogućnošću korekcije putanje - vođeno i samonavođeno streljivo te streljivo s korekcijom putanje na završnom dijelu. No, ono još nije u masovnoj uporabi, a bit će dostupno, bar neko vrijeme, samo najrazvijenijim zemljama. Zbog značajki nove ugroze jasno je da je pred zemaljskim PZO-om novi, vrlo veliki izazov koji će svakako dovesti do nove revolucije u tehnologiji PZO oružja, svakako i u taktici njegove uporabe. Nema dvojbe oko pitanja hoće li se proizvesti novo oružje sposobno nositi se s novom ugrozom. Pitanje je koliko će se resursa potrošiti za njegov razvoj, kojim smjerom će taj razvoj ići i kako će on utjecati na razvoj doktrine i taktike, te kako će utjecati na životno okruženje u kojem se vode borbena djelovanja, jer i poslije rata netko će trebati to područje za život.

Stari problem - nova rješenja

Problem djelovanja topništva po protivnikovim važnim i vrijednim položajima i objektima star je koliko i samo topništvo, na kraju, topništvo je zbog toga i uvedeno u uporabu. U početku to je bilo djelovanje topovskom paljbom, najprije po protivnikovu borbenom rasporedu. Kada su topovi usavršeni da mogu gađati i na nekoliko kilometara, a kasnije i posrednim gađanjem, ciljevi su sve češće bili prostori koncentracije protivnikovih snaga, pohodne kolone

koje prilaze bojišnici, logističke postrojbe i drugi, za ishod borbi, važni objekti. Povećanjem mogućnosti topničkog naoružanja objekti djelovanja sve više postaju i nevojni objekti, naravno oni, protivničkoj strani, najvredniji. Gađanjem i nevojnih objekata znatno se ruši ukupni moral napadanoga. Neprekidnim gađanjem, s kraćim ili dužim prekidima, uznemiravao se protivnik i rušio se njegov borbeni moral jer se neprekidno osjećao ugroženim i promatranim, čak i onda kada mu stvarni gubici nisu bili veliki. Povijest ratovanja bilježi bezbroj primjera uništavanja topništvom naseljenih mjesta, tvornica, skladišta, luka, vojnih objekata izvan

procjeni ili mjerenjima smjera i daljine odakle dolijeću projektili; razvile su se zvukovne motrilačke postaje, vodovi i bitnice koje su određivale protivnikov položaj po zvuku ispaljenog projektila i zvuka njegovog leta, a poslije i radarske postaje koje su te položaje određivale na temelju radarskog mjerenja parametara leta projektila. No, uzvraćanje je uvijek bilo tako što je vlastito topništvo ili zrakoplovstvo uzvraćalo paljbom po otkrivenim položajima. Iznenađni, česti i uznemirujući topnički napadi postali su svakodnevica upravo zbog psihološkog učinka na protivnika i ozbiljnog narušavanja njegova borbenog morala. Uporabom kasetnog streljiva, pogotovo

Skyshield/Millennium rabi top Oerlikon kalibra 35 mm

Foto: Rheinmetall

bojišnice i drugih objekata. Masovnom uporabom minobacača u Prvom i nevođenih raketa u Drugom svjetskom ratu, i nova oružja se počinju primjenjivati za istu namjenu. Paralelno s razvojem i takvom uporabom topničkih sredstava razvijale su se i protumjere, a u topništvo je uveden pojam kontrabatiranje ili uzvraćanje protivniku vlastitim topništvom tukući njegove topničke položaje da bi se oni neutralizirali i/ili potpuno uništili. Za otkrivanje i precizno pozicioniranje protivnikova položaja uvedene su nove metode koje su se zasnivale na

s nevođenim raketama, što je sve češći slučaj, situacija se dodatno usložnjava. Pri pogotku takvim streljivom eksplodira samo dio potkalibarskog punjenja, dio eksplodira tijekom vremena jer ima zadržavajući upaljač, a dio pri dodiru, trešnji, pomicanju kod razminiranja. Takvim se streljivom gađana prostorija kontaminira za duže vrijeme onemogućavajući redovnu aktivnost dugo nakon djelovanja. Kako bi se protivnikovo strani onemogućilo otkrivanje lansiranih i paljbenih položaja s kojih se gađa, sve se češće biraju položaji u naseljenim

mjestima, ustvari na najneobičajenim mjestima. Laka konstrukcija minobacača i još lakša i jednostavnija konstrukcija provizornih lansera za nevođene rakete daju gerilskim snagama neograničene mogućnosti, povremeno lansirati/ispaliti nekoliko projektila s jednog mjesta, netragom nestati i nakon nekog vremena ponoviti napad s drugog mjesta. U novije vrijeme lansiranje nevođenih raketa vrši se daljinski ili tempirnim lanserima s odgodom lansiranja tako da kada raketa poleti topnici su već daleko od lansirnog položaja. U takvim uvjetima kontrabitanje nema gotovo nikakvog učinka na gerilce, a može imati negativni utjecaj, zbog mogućih

pronalaženja učinkovitog odgovora na novonastalu ugrozu, ali nisu jedine.

NATO-ova radna skupina DAMA

Na novi izazov reagirao je i NATO savez osnivanjem radne skupine za rješavanje ovog problema. Radnu skupinu pod nazivom DAMA (Defence Against Mortar Attacks - obrana protiv minobacačkog napada) čine stručnjaci iz Danske, Francuske, Grčke, Kanade, Nizozemske, Njemačke, SAD, Španjolske i Ujedinjenog Kraljevstva. Radna skupina je u neprekidnom radu, a 2004. godine izradila je svoju teorijsku osnovu za rješavanje problema ove ugroze koja se sastoji od sedam glavnih mjera nazva-

zaštite. Stoga je prilika svaku od mjera ukratko opisati i definirati je.

Mjere onemogućavanja (originalni naziv: shape - oblikovanje) su sve one mjere i aktivnosti koje se mogu poduzeti ili se poduzimaju da se protivniku onemogući iskorištavanje prednosti terena i/ili vlastite pozicije, čime mu se kanalizira i ograničava pristup području koji bi mogao ugroziti ili se prisiljava na vlastito otkrivanje prije djelovanja. Premda mogu biti i napadna djelovanja, sa stajališta ove teme predstavljaju mjere pasivne obrane.

Motrenje i otkrivanje ugroze (originalni naziv: sense - osjetila) je skup mjera koje se poduzimaju radi pravodobnog otkrivanja ugroze kako bi se na nju moglo odgovarajuće reagirati. Većina vojski, kao senzore, rabi postojeće radare, ali i razvijaju nove utemeljene na najnovijoj tehnologiji. Primjerice, SAD rabi nekoliko tipova takvih radara: AN/TPQ-46 -Light-Weight Counter Mortar Radar koji ima kratki doseg ali motri u krug - 360 stupnjeva, te radare AN/TPQ-36 i AN/TPQ-37 koji imaju srednji i veliki doseg, ali motre zadani sektor. Za ovu namjenu razvijaju se, rabe i/ili mogu biti rabljeni i akustični uređaji elektrooptički senzori i senzori sa PZO sredstvima posebne namjene. Po svom karakteru ovo je mjera aktivne obrane.

Upozorenje (originalni naziv: warn - upozorenje) je skup mjera koje se poduzimaju prema potencijalno ugroženim snagama kako bi se one mogle skloniti u zaklon i vlastitim ili prijateljskim zrakoplovima kako bi izbjegli dolazak u ugroženu zonu ili je napustili, ako je to moguće. Istodobno to je i upozoravanje borbenih sustava za protudjelovanje, njihovo automatsko usmjeravanje u nadolazeću ugrozu i aktiviranje oružnog sustava za protudjelovanje. Premda se izvodi jednodobno, upozorenje ugroženim snagama je po svom karakteru mjera pasivne obrane, upozorenje i usmjeravanje oružanih sustava je mjera aktivne obrane.

Odgovor (originalni naziv: respond - odgovor) je primjena odgovarajućih,

Lanser C-RAM sustava Iron Dome

kolateralnih žrtava. S ovim problemom se, u posljednjem desetljeću, susreću SAD i koalijske snage u Afganistanu i u Iraku gdje gerilci gađaju njihove baze, po pravilu uz aerodrome u predgrađima većih gradova. Gađaju ih s paljbenih položaja iz gradova. Isti problem muči i Izrael čija novoizgrađena naselja gađaju gerilci najčešće iz vlastitih naselja onemogućavajući normalni život. Zbog toga su ove dvije zemlje i glavni nositelji

nih: mjere onemogućavanja, motrenje i otkrivanje ugroze, upozorenje, odgovor, zaštita, zapovijedanje i nadzor te uništenje nadolazećih projektila u zraku. Kao što je vidljivo iz samih naziva u skupinu mjera ujedinjene su sve, do tada poznate i, bilo od koga, provedene mjere, ali i neke nove od kojih je borba protiv takvih ciljeva u zraku najvažnija. Također je vidljivo kako su navedene mjere i preventivne, pasivne, ali i aktivne mjere

najčešće smrtonosnih djelovanja prije, tijekom ili nakon topničkog napada. U biti to je djelovanje prema uočenim područjima pripreme protivnika za djelovanje po bazama, ako se, i kada se uoče, te kontratiranje tijekom i nakon protivnikovog djelovanja. Po svom karakteru to su preventivne mjere.

Zaštita (originalni naziv: protect - zaštita) su sve mjere koje je moguće poduzeti i koje se poduzimaju da bi se skrili ili prikrili vlastiti položaji, snage i instalacije, zatim koje se poduzimaju za rastresito raspoređivanje snaga i sredstava da bi se smanjili učinci djelovanja protivnika, izgradnja odgovarajućih zaklona, te izrada protokola i uvježbavanje snaga za poduzimanje tih mjera. Po svom karakteru ovo su mjere pasivne obrane.

Zapovijedanje i nadzor (originalni naziv: command and control - zapovijedanje i nadzor) ujedinjava sve mjere i aktivnosti, usmjerava i usklađuje ih i upravlja optimalnim odgovorima u svakom trenutku. Nedvojbeno je da zapovijedanje i nadzor mora biti interrodovsko, ponekad i intergransko ujedinjeno na visokoj zapovjednoj razini, kako zbog prikupljanja podataka tako i zbog njihove obrade i distribucije, te upravljanja sveukupnim aktivnostima. Visoka organiziranost i rad u "realnom vremenu" nužna je i zbog iznenadnosti pojave ugroze i kratkoće vremena od njezina uočavanja do njezina udara po branjenom objektu. Naravno, zapovijedanje i nadzor upravlja i oružnim PZO borbenim sustavima posebne namjene. Po svom karakteru ono je aktivna obrana, premda ujedinjava i preventivnu i pasivnu obranu.

Uništenje nadolazećih projektila u zraku (originalni naziv: intercept - presretanje) najnovija je mjera, odnedavno moguća zahvaljujući konstruiranju novih borbenih PZO sustava sposobnih uništiti cilj, naprijed opisanih značajki. Da bi oružani borbeni sustav bio sposoban suprotstaviti se ovako zahtjevnom cilju on mora biti:

- potpuno automatiziran bez ljudskog rada tijekom gađanja,

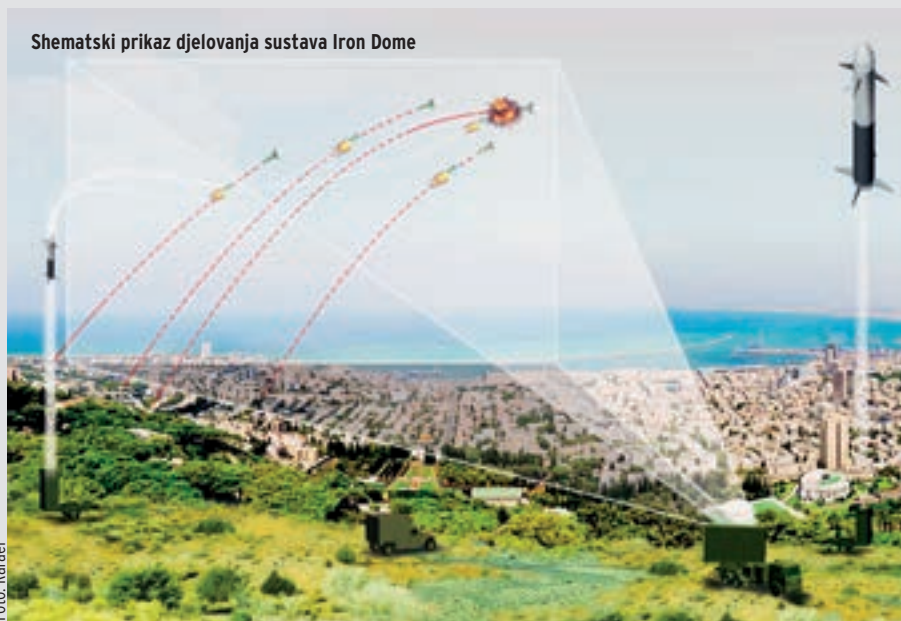

Foto: Rafael

- velike osjetljivosti za sigurno detektiranje nadolazeće ugroze,
 - velike brzine i preciznosti usmjeravanja u nadolazeću ugrozu - brzine reagiranja (brzine pokretanja i zaustavljanja i po pravcu i po visini),
 - precizan u izvođenju gađanja,
 - sposoban brzo prenijeti paljbu na novi cilj ili biti višekanalni po cilju i
 - neopasan za vlastite snage i sredstva.
- Dosadašnja istraživanja i realizirani sustavi bili su usmjereni u tri pravca i to ka:
- topovima malog kalibra i velike kadence i brzine reagiranja,
 - najnovijoj generaciji specifičnih PZO raketa i
 - laserskim sustavima.

Topovi malog kalibra, velike kadence i brzine reagiranja

Prvi operativni sustav posebne namjene za uništavanje projektila u letu bio je Raytheonov LBWS (Land-Based Phalanx Weapon System - zemaljski Phalanx oružni sustav), poznat i pod nazivom Centurion. Dakle, prve su reagirale oružane snage SAD-a i njihova tvrtka Raytheon, ne bez razloga. Za ovu namjenu adaptiran je brodski sustav za blisku obranu broda od protubrodskih raketa (CIWS - Close-in Weapon System) tipa Phalanx Block 1B. Ovaj sustav se sastoji od motrilačko-ciljničkog radara AN/

UPS-2 koji radi u Ku valnom području, zatim termalnog senzora koji radi u području 8-12 μm , automatskog sustava za video praćenje cilja i šestocijevnog Gatling topa kalibra 20 mm. Top ispuca rasprskavajuće streljivo tipa M940 sa samolikvidatorom. Broj ispućanih metaka može biti 3 000 ili 4 500 metaka u minuti što stvara vrlo gustu zavjesu granata oko gađanog cilja uz iznimno malo rasipanje ispućanih granata. Za ovu primjenu sustav je, zajedno s izvorima za njegovo napajanje elektroenergijom, hidrauličnim podsustavom, podsustavom za klimatizaciju sustava i upravljačkom kabinom, smješten na poluprikolicu. Za sada je ovaj sustav jedini u operativnoj uporabi. Slijedom napisa o suprotstavljanju RAM ugrozama autora Timothy L. Ridera iz svibnja 2008., ovaj se sustav pokazao učinkovitim srušivši više od sto minobacačkih mina od trenutka njegove prve uporabe u Iraku i osiguravajući više od 1 500 lokalnih upozorenja u napadanim područjima.

Drugi sličan sustav koji je još u razvojnoj fazi jest sustav koji je namijenjen za njemačke oružane snage, razvijaju ga zajedno njemačka tvrtka Rheinmetall i švicarska tvrtka Oerlikon, a baziran je na Oerlikonovom sustavu Skyshield/Millennium. Na temelju dostupnih informacija ovaj projekt je pri završetku razvoja, nakon čega će uslijediti ispitivanje u raznim

uvjetima, zatim uvođenje u operativnu uporabu početnih, ispitnih, paljbenih jedinica. Srce ovog sustava čini revolver-ski top kalibra 35 mm s kadencom od 1 000 metaka u minuti. No ključni podsustav ovog sustava je specifično streljivo, AHEAD (Advanced Hit Efficiency And Destruction - napredne učinkovitosti pogotka i uništenja), ustvari moderan šrapnel koji se rasprskava ispred gađanog cilja na osnovi podataka o tempiranju koji se granati daju uređajem na ustima cijevi topa pri njezinom napuštanju cijevi. Za ovu namjenu granate su nešto modificirane ugradnjom manjeg broja ali većih šrapnela koji imaju bolji učinak na minobacačku minu, te suženjem polja razleta šrapnela, odnosno njihovom većom usmjerenošću. Odgovarajuće unapređenje doživjet će i radarski sustav Skyshield. Konstruktori procjenjuju kako će trebati samo 60 do 80 ispaljenih takvih granata da bi se postigla vjerojatnoća od 70 posto za uništenje minobacačke granate od (oko) 80 mm na udaljenosti od 800 metara ili vjerojatnoća od 98 posto na udaljenosti od 200 metara. Ako se ovo obistini, to će biti znatno manja količina potrebnog streljiva nego kod, danas jedinog operativnog sustava - zemaljskog Phalanxa koji troši znatno veću količinu streljiva za isti učinak. Uz pretpostavku istinitosti prosudbi, premda je AHEAD streljivo mnogo skuplje od Phenixovog 20 mm streljiva ipak bi bilo jeftinije rabiti skuplje streljivo. Osim toga, njemačko-švicarski sustav bi, zbog većeg kalibra i većeg učinkovitog doseg, mogao gađati veći broj ciljeva zaredom te i tako biti učinkovitiji. Osim toga njemačko-švicarski sustav se sastoji od nekoliko manjih odvojenih jedinica čija je ukupna masa manja od sustava zemaljski Phenix, što bi mu trebala biti dodatna prednost.

Ako se prilagodba CIWS-a za novu namjenu nastavi, može se očekivati razvoj još kojeg sličnog sustava, primjerice nizozemskog Goalkeepera, 30 mm CIWS topa, ali i sustava ostalih proizvođača, primjerice iz Rusije i Kine. Ove zemlje također posjeduju slične

sustave, naravno, to se može dogoditi ako procijene da im takav sustav treba ili bi mogao imati dobru prodaju na svjetskom tržištu oružjem.

Ako uspije adaptacija Skyshield / Millennium topovskog sustava za ovakvu namjenu, zašto ne razmišljati i o adaptaciji samovoznog PZO tenka Gepard s dva topa 35 mm Oerlikon KDA koji, zajedno, imaju kadencu od 1 100 granata/minuti, a mogu se prilagoditi za uporabu AHEAD streljiva. Ionako, u promijenjenim političkim uvjetima, u

ipak su razvili raketni sustav, proizvod izraelske tvrtke Rafael Advanced Defense Systems. Prva, ispitna paljbena jedinica ovog raketnog sustava dostavljena je izraelskim oružanim snagama u rujnu 2009. Kako je ljudstvo dotad bilo već pripremljeno za operativnu uporabu novog sustava, paljbena je jedinica na ispitivanju u oružanim snagama u području grada Sderot u južnom Izraelu koji je bio čest cilj napada nevođenim raketama iz pojasa Gaze. Dostava sustava uslijedila je nakon tvorničkog ispi-

Europi i oko nje, gube svoju prvobitnu ulogu.

Najnovija generacija specifičnih PZO raketa

Izrael je, za razliku od SAD, proizveo najnoviju generaciju PZO raketa posebno namijenjenih za suprotstavljanje RAM ugrozama, sustav Iron Dome. Istina, tijekom posljednjeg desetljeća, ili malo duže, Izrael je sam ili zajedno s američkim tvrtkama razmatrao mogućnost uporabe topova i lasera za ovu namjenu, no, zbog svojih specifičnosti,

tivanja tijekom kojeg je sustav uspješno presreo i uništio nevođene rakete Grad kalibra 122 mm.

Raketni sustav Iron Dome, jednom svojom paljbenom jedinicom, namijenjen je za obranu područja od oko 150 četvornih kilometara od raketa s dometom do 70 kilometara različitog tipa. Sustav je visokopokretan i može biti premješten u područje sjevernog Izraela za 12-ak sati.

Trenutačno, raketni sustav Iron Dome sastoji se od podsustava multifunkcionalnog radara EL/M-2084 (proizvođač

Israel Aerospace Industries), borbenog upravljačkog središta (proizvođač mPrest Systems) koji će biti spregnut sa središtem za upravljanje paljbom i tri raketna lansera, svaki s po 20 raketa Tamir. Raketa je samonavodenog tipa s elektrooptičkim senzorom. Predviđa se da u svakoj bitnici bude po šest istih lansera. Izraelske oružane snage planiraju rasporediti diljem zemlje ukupno 13 bitnica Iron Dome. Premda je ovaj sustav ponajprije odgovor na napade nevođenim raketama proizvođač tvrdi da je učinkovit i protiv topničkog streljiva većih kalibara.

ma, uključujući i malokalibarske topove velike kadence i brzine reagiranja.

Na sličnom projektu rade i švedske tvrtke BAE Systems Bofors i SAAB Microwave Systems. Njihova istraživanja i razvoj idu k razvoju PZO raketnog sustava Abraham koji bi, osim tradicionalne PZO uloge imao i C-RAM sposobnosti. Zamisao se temeljila na uporabi motrilačkih radara koji se već rabe za tu namjenu kojima bi se ugroza otkrivala i s kojih bi se usmjeravali lanseri raketa i samonavodenih raketa kalibra 120 mm, dužine 1,6 m s bojnou glavom mase

danas nijedan od njih nije u operativnoj uporabi, štoviše upitan im je i daljnji razvoj. Najpoznatiji takav sustav jest sustav Skyguard američke tvrtke Northrop Grumman.

Sustav je utemeljen na visokoenenergetskom kemijskom laseru (THEL - Tactical High Energy Laser) kojim se intenzivno eksperimentiralo na prijelazu tisućljeća. Na poligonskim ispitivanjima 2000/01. godine ovim je laserom uspješno uništeno u letu pet topničkih projektila i 28 raketnih, među kojima je bila i raketa 122 mm Grad, koje su bile lansirane i pojedinačno i u plotunima, te 2004. godine i minobacačke mine koje su također ispaljene pojedinačno i u plotunima.

Sustav Skyguard ima donekle modificiran laser, užeg snopa laserske zrake, ali stoga većeg dosega. Sastoji se od radarskog motrilačkog podsustava, laserskog borbenog, računarskog i upravljačkog koji radi automatski, izvora napajanja i upravljanja pokretanjem podsustava. Svi podsustavi smješteni su na jednoj poluprikolici ili dvjema prikolicama. Zamišljen je kao univerzalno sredstvo za borbu protiv lakih prijenosnih raketnih sustava. Tako bi ovaj sustav, prema zamisli konstruktora, bio sposoban štiti razmještene snage, vojne instalacije i/ili veća civilna i industrijska područja. Predviđao mu se učinkovit doseg protiv lakih prijenosnih PZO sustava od približno 20 km i protiv RAM ciljeva do oko 5 km u, za lasersku tehniku, u pogodnim meteorološkim uvjetima.

Prema sporazumu vlada SAD-a i Izraela iz 1996. godine, sličan sustav, pod nazivom Nautilus, razvijan je za potrebe obrane Izraela od RAM napada, no nakon razvoja novog izraelskog raketnog sustava iste namjene, projekt je zamrznut.

Moguće dvojbe, problemi i posljedice

Uobičajeno, kod svakog razvoja novog naoružanja ili naoružanja za suprotstavljanje novoj ugrozi pojavljuje se niz dvojbi, problema, a izabrani smjer razvoja ima i svojih bitnih posljedica na buduću taktiku uporabe, na sljedeće

Laserski C-RAM sustav THEL

Foto: Northrop Grumman

Vrijednost sustava je i u tome što je unaprijed predviđeno njegovo povezivanje kao prvog donjeg sloja proturaketne obrane u jedinstven sustav proturaketne obrane kojem je sljedeći sloj raketni sustav David's Sling (Davidova pračka), a najviši sloj sustav s raketom Arrow (Strijela). Odabir sustava za djelovanje, njegovo usmjeravanje i uporaba vršit će se automatski iz zajedničkog središta za proturaketnu borbu. Za borbu protiv topničkih projektila i minobacačkih mina u oružanim snagama Izraela još uvijek razmišljaju o drugim mogućim rješenjima

25 kg. Sustav za samonavodenje bi se sastojao od ugrađenog senzora LADAR (laser detection and ranging - laserska detekcija i mjerenje udaljenosti /do cilja/). Bojna glava bi se sastojala od predfragmentirane košuljice od kuglica volframove legure promjera 5 mm. Premda je početni koncept doživio više izmjena gotovo na svakom podsustavu, od projekta se nije odustalo.

Laserski sustavi

Tijekom proteklog desetljeća razvijano je nekoliko laserskih sustava C-RAM, no

projekte, a ponekad i na tijek sukoba. Tako je i s C-RAM ugrozom.

Prva dvojba koja se javljala od samog početka razvoja protumjera bila je kakav oružani sustav: topnički, raketni ili laserski. Svaki je imao prednosti i nedostataka. Topnički su bili uglavnom dostupni u obliku CIWS-a i trebalo ih je odgovarajuće dograditi. Osnovni im je nedostatak ograničen doseg koji nije bilo moguće povećati, zatim veliki utrošak streljiva po srušenom cilju, mala dubina zone djelovanja, posljedično i ograničen broj uzastopnih gađanja u jednom

sustava protiv C-RAM ugroza zahtijevala je bitno novi pristup raketi i cijelom raketnom sustavu, skup i dugotrajan razvoj te ispitivanja. Ali raketni sustav bez većih poteškoća može osigurati istodobno gađanje više ciljeva. Zbog toga se pitanje prijenosa paljbe na sljedeći cilj ne pojavljuje. Sustav istodobno gađa više ciljeva, a paljbu prenosi na sljedeći sve dok, u lanserima, ima raspoloživih raketa. Uporaba kemijskog lasera uvijek je povezana s problemom onečišćenja okoliša plinovima koji se tijekom uporabe lasera oslobađaju, a što se, bar za

Treća skupina problema vezana je uz cijenu sustava kako njegovog razvoja, tako i uvođenja u operativnu uporabu i operativnog rabljenja, te otpisa i razoružanja (uništenja).

Cijene opisanih obrambenih sustava neusporedivo nadmašuju cijene RAM sustava za čije su uništenje namijenjeni. Gledano prema novčanim pokazateljima i slikovito rečeno izgleda kao da se novčanicama od petsto eura plaća roba vrijedna pet centi bez povratka razlike novca. Svakako, u ratnoj tehnici i zbivanjima se ne smije uspoređivati

Testiranje djelovanja laserske zrake na minobacački projektil

udaru RAM-a. Dodatna bi opasnost za okoliš mogla biti uporaba projektila s teškom jezgrom od osiromašenog urana umjesto od volframove legure. Takve jezgre su, za proizvođače nuklearnog goriva i eksploziva, jeftinije jer se osiromašeni uran javlja, u toj proizvodnji, kao nusproizvod. No, takvo streljivo dugoročno kontaminira područje u kojem se upotrebljava izazivajući trajne, posljedice. Prednost uporabe doradenih CIWS-ova za C-RAM protudjelovanja mogla bi pomoći mornaricama. Naime, postojeći CIWS-ovi su napravljeni za borbu protiv dozvučnih protubrodskih raketa; za borbu protiv najnovije, nadzvučne generacije takvih raketa, koje se već više od pet godina operativno rabe u nekoliko zemalja, nisu dovoljno učinkoviti. S druge strane uporaba raketnih

sada, ne može izbjeći. Osim toga, dim i sitne čestice nastale požarima, magla, padaline, i slično, po pravilu su uvijek prisutni na bojištu, a to znatno utječe na lasere smanjujući im ukupne mogućnosti, osobito učinkovit doseg.

Učinkovitost bilo kojeg obrambenog sustava, pa i C-RAM, pogotovo u početku razvoja, ne može biti potpuna. Koliko god i kakve god obrambene sustave postavite za neku obranu, oni ne mogu jamčiti potpunu zaštitu u svim uvjetima i uvijek. U tom smislu su znakovite riječi brigadira Tzika Haimovicha, zapovjednika PZO brigade na sjeveru Izraela, čija je postrojba prva primila novi izraelski raketni C-RAM sustav koji kaže: "Ne mogu vam jamčiti hermetičku zaštitu, ali mi ćemo osigurati aktivnu i učinkovitu obranu".

samo novčane pokazatelje. Ponajprije valja imati na umu ostvarenje ukupnog i krajnjeg cilja rata (sukoba), potom i ljudski gubitci.

Zaključak

Prije jednog desetljeća, PZO je dobio novu zadaću, borbu protiv RAM-a čime se suočio s novim, iznimno zahtjevnim izazovom. Istodobno, problemu borbe protiv RAM-a prišlo se sveobuhvatno, što je za posljedicu imalo funkcionalno ujedinjavanje svih, do tada rabljenih mjera i postupaka u jedinstvenu cjelinu. Nedvojbeno je da će daljnji naponi u konstruiranju sve učinkovitijih C-RAM sustava dovesti do daljnjeg vojnog tehnološkog skoka, ne samo u PZO-u nego i u drugim borbenim sustavima. ■

PLAĆENICI KROZ POVIJEST

Iako postoji praktično od stvaranja prvih vojski i ratovanja kao društvene pojave, problematika plaćanja vojnih usluga i vještina postaje osobito izražena u današnje vrijeme globalnog smanjivanja oružanih snaga uz sve potpuniju profesionalizaciju vojne profesije s jedne, te sve veću demokratizaciju društva i globalizaciju međunarodne zajednice s druge strane. Zbog toga je prije svega nužno napraviti vrlo precizno sociološko-politološko određenje vojnika-plaćenika koji dragovoljno stupaju u bilo čiju službu ako im za njihove vojne usluge, znanje i vještine primjereno plaća, od vojnih obveznika unovačenih po drugim uvjetima i kriterijima, koji dobivaju novac za svoje uzdržavanje i održavanje svojih obitelji dok su u vojnoj službi, ili je njihova vojna obveza uvjetovana dodjelom zemljišnih posjeda na uporabu (praksa vrlo raširena u ranom feudalizmu i poslije kolonijalizmu, a danas gotovo nestala u suvremenim društvima).

Ne postoje pouzdani podaci o nastanku plaćeništva, međutim prema dosadašnjim istraživanjima već u drevnom Egiptu (konkret-

nije sredinom II. tisućljeća pr. Kr.) faraoni za vođenje čestih i dugotrajnih ratova angažiraju libijske, sirijske, nubijske i šardanske ratnike. U punom razvoju egipatske države, a posebno od sredine VII. stoljeća pr. Kr. faraoni raspolažu vrlo snažnom stajaćom vojskom u kojoj su posebno ustrojene, samostalne postrojbe grčkih plaćenika, neusporedivo učinkovitije od domaćih ratnika zbog brončanog oklopa i željeznog oružja, koji nisu bili dio opreme standardnog egipatskog vojnika (njihovo glavno oružje bilo je koplje i brončana ratna sjekira, a oklop su si mogli priuštiti samo bogati pojedinci, dok je većini vojnika zaštitu davao veliki štit od napete kože ili pruća). Pred kraj suverene egipatske države, grčki najamnici postaju iznimno brojni (prema dosta pouzdanim podacima, 570. godine pr. Kr. bilo ih je oko 30 000) i ustvari čine jezgru njegovih oružanih snaga, međutim za njihovo održavanje faraoni troše iznimno velika sredstva, koja egipatsko gospodarstvo tog vremena nije moglo osigurati. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na: www.hrvatski-vojn timer.hr)

Rijetko koji sloj društva izaziva toliko proturječja i dvojbi, polemika i podijeljenih emocija koliko vojnici koji svoje znanje i usluge stavljaju na raspolaganje korisnicima takvih usluga isključivo za novac, bez obzira o kome je riječ i što bi oni za taj novac trebali raditi

Četrnaestogodišnji oslobodilački rat u portugalskoj koloniji Angoli iznijela su tri ideološki suprotstavljena pokreta MPLA, FNLA i UNITA. Iako je protukolonijalni rat nakon smjene vlasti u Portugalu rezultirao neovisnošću Angole, u obliku građanskog rata nastavio se još gotovo tri desetljeća

ANGOLA 1961. - 1975.

Angola je od XV. stoljeća služila kao glavna portugalska tranzitna postaja za izvoz robova na istočnoafričkoj obali a njezine današnje granice su određene na Berlinskoj konferenciji 1885. godine. U XX. stoljeću je Salazarov režim poticao iseljavanje iz Portugala u afričke kolonije (među koje su osim Angole spadali i Mozambik, Gvineja Bisao, otočje Cape Verde te Sao Tome i Principe) te je tako samo u Angoli živjelo oko 330 000 bijelih naseljenika. Početkom šezdesetih godina većina se europskih država povlačila iz svojih kolonija, no portugalski

režim nije želio dignuti ruke od afričkih posjeda.

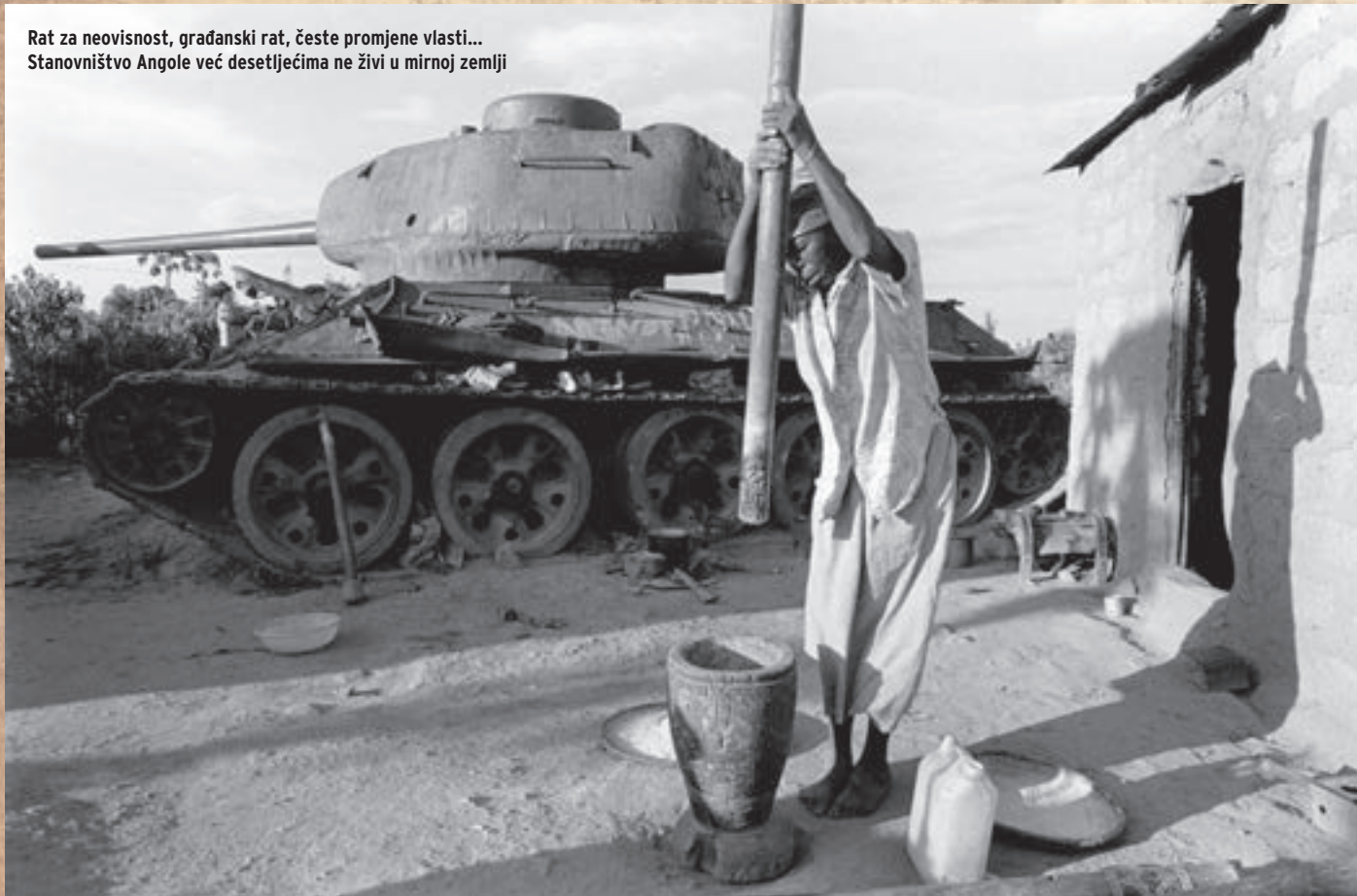
Tri portugalska rata

U veljači 1961. je odluka o oduzimanju zemlje domicilnom stanovništvu bila iskra koja je inicirala početak oružanih napada na snage sigurnosti. U međuvremenu su i u drugim portugalskim kolonijama izbili ustanci; 1963. u Gvineji Bisao a 1964. i u Mozambiku, te su predstavljali veliko vojno i financijsko opterećenje za Portugal.

Ustanak protiv portugalske vlasti inicirala su dva oslobodilačka pokreta:

marksistički Narodni pokret za neovisnost Angole (*Movimento Popular de Libertação de Angola - MPLA*) i desno orijentirani Nacionalni front za oslobođenje Angole (*Frente Nacional de Libertação de Angola - FNLA*). Pokreti su uglavnom bili utemeljeni na etničkim načelima; tako je MPLA uživala potporu u urbanim sredinama i među narodom Mbunda, a FNLA u narodu Bakongo. FNLA je osnovana u ožujku 1962. spajanjem manjih skupina UPA i PDA. Pokret se uz pomoć novca Organizacije afričkog jedinstva, oružja iz Alžira te baza u

Rat za neovisnost, građanski rat, česte promjene vlasti...
Stanovništvo Angole već desetljećima ne živi u mirnoj zemlji

Vojnici FNLA, desno orijentiranog Nacionalnog fronta za oslobođenje Angole

Kongu razvio u ozbiljnu oružanu snagu. Ljevičarska MPLA je bila osnovana još pedesetih godina uz pomoć portugalske Komunističke partije, no u početnoj fazi rata je pretrpjela ozbiljne poraze od snaga sigurnosti, i tek je dolazak Agostinha Neta na čelo pokreta obnovio njezin utjecaj. Neto je poslije postao prvi predsjednik neovisne Angole.

Relativna povezanost koja je postojala među oslobodilačkim pokretima se zbog nesuglasica njihovih lidera te nedostatih financijskih sredstava istopila već sredinom šezdesetih. Zbog toga pobunjenici nisu bili sposobni za izvođenje ozbiljnijih ofenzivnih operacija protiv portugalske vojske, koja je dotad već imala 40 000 vojnika. Na sceni se 1966. pojavio novi gerilski pokret: Nacionalni savez za potpunu neovisnost Angole (*Union Nacional Por La Independenciae Totale Do Angola* - UNITA). UNITA je uglavnom imala potporu u narodu Ovimbundu koji živi u središnjem dijelu zemlje. Pokret je osnovao bivši ministar vanjskih poslova FNLA Jonas Savimbi, a njezina prva uspješna akcija je napad na grad Teixeira de Sousa.

Vječna nestabilnost

Oslobodilačke su se skupine protiv Portugalaca borile razjedinjene te su čak povremeno dolazile u sukobe. Tako je početkom sedamdesetih UNITA proširila

aktivnost na glavna urbana središta, gdje je sve više dolazila u sukob s ljevičarskom MPLA. U međuvremenu je Portugal povećavao svoj vojni kontingent na 70 000 vojnika te i dalje poticao useljavanje portugalskih seljaka u Afriku. Oni su uz pomoć paravojnih formacija bijelih naseljenika te dijela lojalnog afričkog stanovništva uspijevali ustanak držati ograničenim na ruralna područja. Kolonijalne su vlasti, također, donijele niz mjera kojima je poboljšan status

Portugalski vojni guverner admiral Rosa Coutinho (u sredini) na pregovorima s vođama MPLA (Neto, lijevo) i FNLA (Savimbi, desno)

lokalnog stanovništva. Zahvaljujući tomu gerilski su pokreti sredinom sedamdesetih gotovo bili protjerani s angolskog teritorija i suočeni s porazom.

No, političku sudbinu Angole ipak nije odredilo oružje, već događaji u matici. Salazarova smrt 1970. i pad vojne diktature koji je uslijedio četiri godine poslije, otvorili su vrata neovisnosti portugalskih kolonija. Naime, portugalsko je društvo bilo opterećeno skupim i dugotrajnim

afričkim ratovima, koji su, osim u Angoli, još uvijek trajali u Mozambiku i Gvineji Bisao. Stoga nova ljevičarska vlada u Lisabonu nije željela posredovati u tranzicijskom razdoblju te se odlučila što je moguće brže povući iz Angole. Početkom 1975. su u portugalskom gradu Alvoru počeli pregovori između vlade i predstavnika gerilskih skupina koji su rezultirali uspostavom nestabilne koalicijske vlade u Angoli. Za vojnog guvernera je imenovan admiral Rosa Coutinho, koji je nadgledao angolsku tranziciju u neovisnost. Neovisnost je Angole formalno proglašena 11. studenog 1975. godine, no sam čin prijenosa suvereniteta je protekao bez službene primopredaje vlasti.

Angolski rat za neovisnost je odnio oko 9000 portugalskih i 30 000 afričkih života a zajedno s portugalskom vlašću povukli su se i svi bijeli naseljenici. Tri su oslobodilačka pokreta nakon prekida sukoba počeli zaposjedati teritorij. U ostalim portugalskim kolonijama uspostava vlasti je prošla relativno mirno. Za razliku od njih, u Angoli su povremeni oružani sukobi između suparničkih pokreta u ljeto 1975. prerasli u borbe za nadzor nad glavnim gradom Luandom. Uslijedio je i otvoreni rat, koji je potrajao sve do smrti Jonasa Savimbija i konačnog poraza UNITA-e 2002. godine. ■

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Naoružavanje Srba u Hrvatskoj (Lika, Kordun, Banovina)

Među dokumentima koji svjedoče da je JNA naoružavala Srbe u Hrvatskoj nalazi se i dokument o naoružavanju Srba na prostorima Like, Korduna i Banovine. Tako se u dopisu generalu Mladiću 15. listopada 1994., u kojem pomoćnik "Komandanta za bezbednosno-obaveštajne poslove GŠ SVK" pukovnik Dušan Smiljanić govori o svojem "mestu i ulozi u ovim ratnim zbivanjima", navodi podatak da je naoružavanje pobunjenih Srba u Lici počelo najkasnije krajem travnja i početkom svibnja 1991. Autor dopisa spominje da je "naoružavanje srpskoga naroda bilo ilegalno", odnosno bez znanja vodstva JNA, no s obzirom na to da je riječ o otuđenju velike količine oružja, teško je povjerovati da nadređeni zapovjednici to nisu primijetili. Istodobno, dopis potvrđuje odgovornost Ministarstva obrane Republike Srbije za pobunu Srba u Hrvatskoj i agresiju na Hrvatsku, s obzirom na to da autor dopisa podsjeća "na tadašnju ulogu tog ministarstva u vođenju oružane borbe".

Između ostalog, Smiljanić je naveo:

*Pre početka rata nalazio sam se na dužnosti načelnika bezbednosti u 10. K u Zagrebu gde su mi vrlo dobro bili poznati začeci nadolazeće ustaške vlasti. Po izbija-
nju događaja na Plitvicama 31.03.1991. godine, na lični zahtev sa grupom starešina upućen sam na Plitvice gde ostajem na prostorima RSK do jula 1991. godine. Postupak pripadnika MUP-a RH na Plitvicama, politika koja je tada vođena a posebno ponašanje i držanje vojnog vrha i odgovornih starešina u 2.VO u meni tih dana otklanja sve dileme, gde se treba opredeliti i šta činiti.*

Ilegalno se povezujem sa čelnim licima iz SDS na prostoru Like, Banije, Korduna i Banja Luke i sa grupom OB i VP (16)

krajem aprila i početkom maja otpočinjem sa ilegalnim naoružavanjem srpskog naroda iz tadašnjih naših skladišta, sada ustaških (Otočac, Perušić, Gospić, Sveti Rok i Skradnik) vrbujući naše rukovaoce Srbe iz ovih skladišta. Ova akcija je trajala od početka jula 1991. godine, gdje je na ovaj način podjeljeno oko 15.000 raznog pešadijskog naoružanja, MB, PA topova 20 mm te veće količine municije, što je po našoj oceni bilo presudno za odbranu Like, Korduna i Banije imajući u vidu broj i stanje operativnih jedinica koje su se nalazile na prostoru Like, Korduna i Banije. Tada zagovaram i tražim da mi se omogući izvlačenje artiljerije 35. partizanske divizije iz Gospića i Otočca u dubinu, međutim to najodgovornije starešine koje su tada komandovala onemogućuju, koji verovatno tada nisu videli ili nisu hteli da vide naredni tok događaja.

U mesecu julu 1991. odlazim na prostor Novog Grada i Banja Luke gdje se povezujem sa Župljanin Stojanom, Brđaninom i još nekim licima. U toku ovoga meseca organizujem iz skladišta Skradnik dovoženje u SO Čelinac i Drvar preko 20.000 komada raznog naoružanja uključujući MB, bombe, zolje i sa dva b/k (borbena kompleta, op. a.) municije. Jedan od učesnika ove akcije je i pukovnik Škondrić Milan sada u RS. Sa napred navedenim licima iz RS organizira se tajna mobilizacija oko 600 pripadnika SDS, VES tenkisti, sa kojima je planirano da se ilegalno dovedu u skladište Čerkezovac, a potom bi se prebacili u Jastrebarsko, Zagreb i Dugo Selo (4. okbr i 140. meh. br) kako bi oklopna sredstva iz pomenutih jedinica izvukli na reku Kupu. Da bi se ovo realizovalo u skladištu Čerkezovac organizujem sastanak K-danata 10.K sa licima iz SDS među kojima je bio i Brđa-

nin. Međutim, naknadno sam od generala Uzelca iz Zagreba obavješten, da to nije prihvatio general Avramović, da bi isti u septembru tražio da se ovo realizuje što više nije bilo izvodljivo. (...)

Paralelno sa ovim zadatkom izvršavamo obavještajne i bezbednosne zadatke gde su mi vrlo dobro poznata ponašanja posebno rukovodećih lica iz raznih društvenih struktura, kao i oni koji su pravovremeno dezertirali ostavljajući ovaj narod na milost i nemilost ratnim zbivanjima, da bi nažalost sada pojedinci bili u poziciji da meni i sličnima meni daju ocene i interpretiraju događaje kako to njihovoj trenutnoj politici odgovara.

*Početkom augusta 1991. godine, po zadatku UB, pod mojim rukovodstvom formirao se operativni tim PROBOJ-2, sa-
stavljen od OB svih vidova sa zadatkom:*

Donaoružavanje srpskog naroda,

Težišni zadatak – pomoć i učešće u vojnom organizovanju uz dovođenje AVL (aktivnih vojnih lica, op. a) sa tih prostora, Suprotstavljanje hrvatskoj službi na prostoru Like, Banije i Korduna.

Ovaj tim je radio do kraja 1991. godine, gde sam bio neposredno potčinjen UB, a po jedan primerak izveštaja dostavljao načelniku bezbednosti 2.VO i RV i PVO. Pored toga bio sam vezan i za MO R. Srbije, obzirom na tadašnju ulogu tog ministarstva u vođenju oružane borbe.

U periodu avgust-oktobar 1991. godine, podelili smo, odnosno izvukli iz sadašnjih ustaških skladišta oko 20.000 raznog naoružanja, a učešće u vojnom organizovanju i kvalitetu izvršenja profesionalnih bezbednostnih zadataka, među ostalim dobro je poznato i generalu Kelečeviću, što se može dokumentovati i izveštajima. ■

(nastavak u sljedećem broju)

KORACI

Koraci, spori i neodlučni, nevoljko su se probijali kroz sitne kapi kiše. Očito im se nije žurilo odnijeti Martina do društva koje ga je očekivalo uz krigle piva u "Zlatnoj kuni". Ni učestale krupne kapi, razlivene po bijeloj majici i svečanim hlačama, nisu ih uspjele požuriti. Samo su im promijenile smjer kretanja prema Radićevoj ulici.

Kad se Martin smjestio za stol na natkrivenoj terasi, prvi put nakon četiri godine, počeo je predosjećati da se prst vremena ponovo poigrava s njegovim životom. Četiri godine zaobilazio je ovu malu kavanu, čak i Radićevu ulicu, ali danas ga neka imaginarna ruka privoli i dovede ovamo.

Zapalio je cigaretu, povukao dva - tri dima pa počeo osluškivati, mimo svoje volje, ples nevidljivih koraka s kapima kiše stisnutih u zagrljaju dana. Poznati mu koraci, ili je dobrano uvjerio sebe da ih poznaje, dolazili su iz odmaka od četiri godine, možda i godinu više; zaustavljali se, gubili u sumaglici širom otvorenih očiju; oživljavali poput iskrice iz gomile pepela pod naletima lahara; prkosili mu zdravom razumu plešući priuete nadomak njegova stola; primali se krišom kao slijepi putnici sve do praznog stolca uz njegov.

Igra prošlosti i sadašnjosti potrajala je sve dok konobar nije spustio šalicu kave i čašu soka pred mladića. U tom trenutku Martin nije znao mora li zahvaliti čovjeku ispred sebe na dobroćinstvu koje je učinio, a da toga nije bio svjestan dok ga je oslobađao trenutaka izvan zdrave pameti, ili ga verbalno napasti zbog brisanja privida koji je ugodno bolio svu njegovu nutrinu izazivajući istodobno divljenje i samilost prema samom sebi. Nije rekao ništa. Samo je uljudno kimnuo glavom pa ispružio ruku prema kutiji punoj cigareta. Dim je ponovo zagospodario šačicom prostanstva ispred Martina i usmjerio mu pogled na prazan stolac preko puta njegova.

"Na tom je stolu sjedila. Pogled joj je bio prodoran, pomalo bestidan, osmijeh iscjeliteljski. Zašto su je koraci puni samopouzdanja donijeli za moj stol kad je bilo još praznih stolaca za stolovima mnogo uglednijih gostiju? Da je nisu doveli do mene, zaboravio bih je čim bi sjela pokraj drugoga, ovako ona je odavno u meni, sa mnom, uz mene. Iako nevidljiva oku, postojana je."

Tko je ona i je li uistinu postojana? To pitanje Martin sebi nikada nije postavio. Ona je za njega bila ukazanje s neba kojemu se želi pokoriti radi opstanka u vrtlogu vremena u kojemu jeste i koje dolazi; privid za kojim dragovoljno hrli kao izgubljena duša u pustinji za oazom ljudskog života; halucinacija koje se može osloboditi samo ako pobijedi sebe. Međutim, Martin je vjerovao da je najteže pobijediti sebe pa je odustao. Možda mu je njezina nevidljiva nazočnost imponirala u svakom izobilju ljudske radosti ili slabosti. Ponekad je osjećao da se boji njezinih mudrih očiju. Zato bi se, prije donošenja važne odluke, upitao što će ona na to reći?

A ona, bezimena, mnogo je rekla u jedva zamjetnom isječku iz Martinova života. Rekla i nestala brže od utopljenikova života. Samo, ona je za sobom ostavila putokaze koje mu je valjalo slijediti. Ona je sačuvala Martinu samopoštovanje i oplemenila mu vjeru u budućnost.

Martinu je tada bilo devetnaest godina. Premalo za mladića koji je dragovoljno proveo godinu dana u Domovinskom ratu, dovoljno za maturanta gimnazije s ne mnogo ljubavnog iskustva.

Toga se dana Martin upisao na fakultet. Uvjerio je sebe i roditelje

da se konačno pomirio s činjenicom da će završiti studij, ali ne po svom izboru, nego po želji svoga zdravstvenog stanja. I sve bi bilo dobro da nemoć tijela nije likovala nad snagom uma i poticala mladića na samosažaljenje. Tumarao je gradom otimajući se prošlosti i sadašnjosti istodobno. Prošlost je u njemu oživljavala slike ratnih strahota i uvećavala ih do neizmjerljivih dimenzija. Podsjećala ga je na bolničku sobu svu u sivozelenoj magli, na iskrivljena lica bolničkog osoblja oko njega. Ponovo mu je u ušima zvonio prigušeni krik njegove mladosti istovjetan onomu kada je saznao da mu je neprijateljska granata uzela desnu nogu visoko iznad koljena i njegovom krvlju natopila slavonsku ravan.

Ni sadašnjost ga nije štedjela. Nebeske su munje sve učestalije odabirale sjecište u njegovim očima, a gromovi odjekivali u glavi kao netom na bojišnici. Osjećao je da sagorijeva u vatri, nestaje baš kao onda kada su ga izvlačili s prve crte bojišta u tijeku obrane rodnooga mu grada. Tada se pitao izgleda li tako smrt. "Zar se lebdeći odlazi u zatišje života?"

Godinu dana poslije tražio je korake koji su mu donijeli svjetlost u polumrtve oči. Lutao je za osmijehom koji je preduhitrio nebo i vratio mu dušu u tijelo devedeset i prve. Nije ih pronašao na umornim tijelima slučajnih prolaznika. Samo su mu sitni komadići gelera signalizirali iz tijela da je živ, da još postoji, i da ima tek devetnaest godina. Čitav život bio je pred njim.

Martin se teško mirio sa spoznajom da nikada neće raditi ono što je od djetinjstva bio njegov životni izbor i izazov; da više nikada neće istrčati na nogometno igralište i zatresti mrežu protivniku, a predviđali su mu veliki uspjeh u tom športu. Unatoč svemu, dio njega želio je oprostiti srpskim rukama, koje su mu poslale smrt, jer je vjerovao da su one bile samo sluge nezdravog pameti, ali stvarnost mu nije dopuštala ni zaborav, ni oprost.

Trenuci bezizlaznosti postajali su sve jači u mladiću. Gorčina je prešla rub samokontrole. Morao je obećati sebi da će zabaviti nezaboravljivo da prebrodi olujno more u sebi. Da bi to mogao, morao je djelić svoga života prelići iz sebe u čašu pred sobom. Jednostavno je morao. Sjeo je pred kavanu u Radićevoj. Naručio piće. Prvo, drugo, treće, ... Martin nije istakao bol iz sebe, Martin je bol pio u sebe sve dok ga duša nije zaboljela do očaja. Sadržaj zadnje čaše prolio je pod stol, spustio glavu na dlanove i zaplakao.

Koraci, lagani i nenametljivi, primali su se Martinu stolu noseći nezaboravan sklad ženskog tijela. Gleđao ga je zamagljenim očima, pamtio za budućnost. "Sjela je nasuprot mene", prisjećao se mladić. "Spustila je torbicu na stol, zapalila cigaretu. Ne, nije zapalila cigaretu. Ja sam zapalio cigaretu. Sebi ili njoj? Ne znam. Pitala je koliko imam godina. Ne, ja sam nju pitao. Ma, svejedno tko je koga pitao. Nije krila da je starija od mene. Mislim da se toga bistro sjećam. I njezinih uvjerljivih rečenica, dakako.

Rekla je: "Bitna je prilagodba, a ti si krhka mlada biljčica koja će uvenuti ako se ne prilagodi poslijeratnom vremenu i prostoru."

"Gubitak boli", rekao sam.

"Ali, čovjeku ne daje za pravo da sebe progoni i smatra manje vrijednim od drugih."

"Tebi nisu uzeli dio tijela, zato o tomu ne možeš ravnopravno razgovarati sa mnom."

"Što je taj gubitak spram svojevrijednog prosipanja samopoštovanja, samouvažavanja, bistrog uma i razuma."

"Psihologinju su mi već odredili, ne trebam dvije."

"Podigni glavu, mladiću, ne stidi se sebe."

"I gledaj svijet širom otvorenih očiju kao da se ništa nije dogodilo. Ma, pusti..."

"Zar ti nijedna djevojka nije rekla da imaš oči zelenije od slavonske ravnice?"

Šutio je stideći se zbog svog ljubavnog neiskustva.

"Zašto im nisi dopustio da ih vide?"

I dalje je šutio, a magla pred zelenim očima postajala je sve gušća.

"Hoćeš li se naljutiti na mene kad ti kažem da bih i ja rado brala cvijeće po tim zelenim livadama?"

Više je nije vidio, ali je osjećao stisak njezine ruke i slušao šapat s usana.

"Poljubi me za vrijeme u kojemu smo dužni pronaći sebe. Kad ti bude najteže, sjeti se mene i bit ću s tobom."

Nestala je ostavljajući vječni šum koraka u mladićevim ušima. Martin nije mogao točno povezati redoslijed zbivanja. Slike, koje nikada do sada nije pokušao složiti u mozaiku sjećanja, polako su mu izmicale i utapale se u nedotaknutu šalici kave. Sve do danas bila mu je dovoljna djevojičina nevidljiva nazočnost. Često je znao reći prijateljima da on ima najljepšeg anđela čuvara.

"Nije istina da anđeli nemaju spol kad sam uvjeren da na mojim ramenima pleše anđeo ženskoga roda."

Danas, ovdje pred kavanom u Radićevoj silno je želio osvježiti sjećanje na minuli događaj i saznati je li ta ženska ljepota plod njegove mašte, dar s neba ili utjelovljena ovozemaljska radost i ljepota njegovom srcu. Sumnjao je u moć privida koji se javlja kada čovjek želi podijeliti s nekim očaj u bezizlaznim trenucima. Možda halucinacija nakon nekoliko prekomjernih čašica alkoholnog pića?

"Nijel!" pobunio se protiv sebe. "Ona je stvarna. Ovdje je, duboko u meni. Lik joj nazirem. Mogao bih je prepoznati među tisućama djevojaka, ali od onoga je dana još nisam sreo."

Danas je Martin diplomirao na upisanom fakultetu. Zadovoljan uspjehom, nezadovoljan nužnim izborom, tražio je svemoćnu ruku koja će ga povesti dalje kroz život. Ponovo je zapalio cigaretu i otpio gutljaj soka. Krupne kapi kiše sve učestalije su plesale po nadstrešnici iznad stolova i pretvarale u jak proljetni pljusak. Potom se nebo spustilo do zemlje.

"Koraci!" osluhnuo je Martin. "To je ona!" izgovorio je ustrepataloga glasa.

Na terasu se popela djevojka naglo sklapajući kišobran. Pogledom je prošetala po praznim stolovima i zaustavila se pokraj Martina.

- Oprostite što vam smetam - uljudno je zamolila. - Ako mi dopustite, rado bih sjela za vaš stol jer se bojim biti sama dok grmi i sijeva. Krenula sam s posla vjerujući da ću pobjeći ovom nevremenu, ali kiša me okupa na sred puta. Nikakve koristi od kišobrana.

Martin je gledao u djevojku ne vjerujući svojim očima.

"Zar Bog isprobava svoja čuda na mojoj sudbini?" pitao se dok je rukom upućivao djevojku da sjedne pokraj njega.

- Zovem se Monika - rekla je poklanjajući mu srdačan osmijeh.

"Je li stvarna ili moj privid?" želio se uvjeriti mladi muškarac dok joj je stiskao ruku i glasno izgovarao riječ Martin.

Ruža ZUBAC-IŠTUK

BIBLIOTEKA

Carlos Ruiz Zafón
Sjena vjetra i Anđelova igra
Fraktura, Zaprešić, 2009.

Ljeto je i nećete zažaliti ako se odlučite za Zafonove romane jer su napeti, čitki i čitateljevo zanimanje ne popušta do samog kraja čitanja, a "Sjena vjetra" je od 2006. na hrvatskom tržištu doživjela četvrto izdanje. Polovicom četrdesetih barcelonski knjižar odvodi svog desetogodišnjeg sina Daniela u "Groblje zaboravljenih knjiga" - tajnu barcelonsku knjižaru. Mjesto je to gdje se čuvaju zaboravljene knjige, zabranjene knjige... Dječak će izabrati knjigu "Sjena vjetra", ali i knjiga će izabrati njega. Roman nepoznatog pisca Julienu Caraxa jedini je još postojeći primjerak. Svi ostali tajanstveno su spaljeni tijekom posljednjih godina, baš kao i ostali Caraxovi romani. Svoj ekskluzivni, posljednji primjerak, Daniel će čitati "dok je srce još mlado, a um čist". Sljedećih deset godina istraživat će život "nevjerojatno neuspješnog" pisca. O njemu kao da više nitko ništa ne zna. Caraxovi romani komercijalno su propali. On se, navodno, upustio u dvoboj na pariškom groblju Pere Lachaise. Jedni su govorili da je poginuo i da mu je tijelo položeno u neobilježeni grob. Drugi se tvrdili da je umro poslije u Barceloni u najvećoj bijedi. U sljedećih deset godina Danielov život potpuno će se ispreplesti sa sudbinom nepoznata pisca.

Zafón je napisao novi roman "Anđelova igra". Radnja se događa u Barceloni 1920. Glavni junak je pisac koji danju u napuštenoj palači u Barceloni pod pseudonimom piše senzacionalističke romane, a noću barokne priče o gradskom podzemlju. Dobiva ponudu da napiše roman koji će dotaknuti srce i maštu i za koji će dobiti bogatstvo, a možda i više. Roman je to u kojem se prepleću misteriozna i ljubavna priča, još jedna priča s Groblja izgubljenih knjiga i stare Barcelone.

Priredila Mirela MENGES

FILMOTEKA

57. festival igranog filma u Puli

- godišnja smotra hrvatskog igranog filma
- mjesto i trajanje: Pula, od 17. do 24. srpnja

U sveopćoj inflaciji filmskih festivala Pula i dalje čvrsto drži primat najvažnijeg tjedna hrvatskog filma. Zanimljivo je da u središtu pozornosti nisu financijski problemi, već ljubavni problemi i preljub. Nažalost većinu hrvatskih filmova više ljudi vidi u jednoj pulskoj noći, nego u cjelokupnoj distribuciji u ostatku Hrvatske. Ove godine u glavnom nacionalnom natjecateljskom programu vidjet ćemo deset filmova, od čega sedam u glavnoj sekciji, a tri u novoj sekciji manjinskih koprodukcija. Od onih sedam u glavnoj sekciji, čak su šest svjetske premijere. Festival će biti otvoren nezavisnim filmom, znastveno-fantastičnom dramom *The Show Must Go On* debitanta Nevija Marasovića. U konkurenciji su još dva debitanta: Ivan-Goran Vitez, koji predstavlja crnohumorni akcijski film *Šuma summarum*, te Danilo Šerbedžija s crnom komedijom *Sedamdeset i dva dana*. Najviše se očekuje od etabliranih redatelja mlađe generacije Dalibora Matanića s dramom *Majka asfalta* i Ognjena Sviličića *2 sunčana dana*. Jedini film iz glavne sekcije koji je u Hrvatskoj (izvan Istre) već viđen jest ljubavna drama *Neka ostane među nama* Rajka Grlića. Tu je još i splitski redatelj Dani Oki koji se predstavlja dramom *Predstava*. Među manjinskim koprodukcijama su četiri filma koja je sufinanciralo Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, a u njihovu nastanku sudjelovali su hrvatski koproducenti i filmski umjetnici. Prvi među njima je omnibus pet redateljica iz bivše Jugoslavije pod nazivom *Neke druge priče*, u kojem je hrvatsku priču režirala Ivona Juka. Drugi je drama *Na putu* Jasmile Žbanić u kojoj su glavne uloge odigrali Zrinka Cvitešić i Leon Lučev. Posljednji u ovom nizu je bosanskohercegovački film *Ostavljeni* u kojem je glavnu žensku ulogu odigrala Mira Furlan. Pripremljen je i bogat dječji program koji se krije iza imena *Pulica* s animiranim radionicama i matinejama. Informacije su na www.pulafilmfestival.hr

Leon RIZMAUL

VREMEPLOV

16. srpnja 1917.
Posljednje decimiranje

Na austrijskoj

fronti u Prvome svjetskom ratu talijanski su generali tjerali svoje vojnike u besmislene juriše koji su obično završavali krvavim masakrom. Nakon desete ofenzive Talijani su poslije početnih uspjeha izgubili osvojene položaje, ali i moral. Tri pukovnije predale su se austrougarskim vojnicima bez ispaljena metka, a mnogi su dezertirali. Mnoge postrojbe otvoreno su se suprotstavile odlasku pred neprijateljske mitraljeze, pa je bešćutni glavni zapovjednik Cadorna poručio podređenima da "samo smrtno kazne mogu neposredno djelovati". Kad se poslije dvije godine ratnog pakla pobunila i elitna brigada Catanzaro, talijansko vojno vodstvo primijenilo je nepojmljivu odmazdu: ujutro 16. srpnja 1917. pobunjeni su vojnici postrojeni a zatim je svaki deseti ustrijeljen. Takav okrutan način kažnjavanja, nazvan "desetkovanje" ili latinski "decimiranje", prvi su uveli Rimljani još u petom stoljeću prije Krista uglavnom zbog pobuna i kukavštine. Neki put su se žrtve izvlačile kockom. Obijesni zapovjednici često bi se poigrali ljudskim sudbinama. Poznato je da se franački vladar Pipin Mali osvećivao zarobljenicima i malodušnicima tako da je dao odrubiti glave svima koji su bili niži od balčaka njegova podignutog mača. *Desetkovanje* se primjenjivalo sve do kraja XVIII. stoljeća kada su ga ukinule sve regularne vojske kao ostatak barbarskog doba. Starom kaznom prvi su se i posljednji u modernom ratu koristili Talijani da bi spriječili rasulo svoje obeshrabrene vojske. Neki su povjesničari izračunali da je strijeljano više od 2000 vojnika u rovovima ili na maršu. Pravi pokolj uslijedio je poslije poraza kod Kobarida kad je Cadorna dao pogubiti čak 5000 dezertera. Jezivu istinu otkrila je poslije rata jedna istražna komisija koja je zgroženoj javnosti objavila da je desetkovanje bila "divljačka mjera koju ništa ne može opravdati!"

18. srpnja 64. - veliki požar u Rimu, grad izgorio gotovo do temelja

19. srpnja 1978. - Sandinistička revolucija u Nikaragvi

22. srpnja 1540. - umro Ivan Zapolja, hrvatsko-ugarski kralj

25. srpnja 1966. - sporazum socijalističke Jugoslavije s Vatikanom

26. srpnja 1847. - Liberija proglasila neovisnost

26. srpnja 1908. - osnovan američki FBI

Leon RIZMAUL

Oklopni transporteri *Tomislav* i *Hrvoje*

Vozila su dobila imena po hrvatskim povijesnim osobama, kralju Tomislavu i vojvodi Hrvoju Vukčiću Hrvatinoviću.

Glavni izvođači projekta bili su ing. Josip Krpan, ing. Mojmir Pastorčić te ing. Miroslav Matijašević.

Na vozilima je bilo 12 otvora za pješačko naoružanje; otvori su smješteni na prednjoj, bočnim i stražnjoj strani vozila. Vozila su se vrlo brzo mogla prenamijeniti za prijevoz ranjenika i bolesnika. Gume su bile punjene specijalnom masom TYRFIL, koja ih je činila otpornima na propucavanje.

Oklopnim vozilima *Tomislav* i *Hrvoje* služili su se pripadnici 9. gardijske brigade Gospić. Služila su za prijevoz ljudstva, opreme, streljiva i ostalog materijala na crtama razdvajanja Ribnik, Kosinska cesta prema Starom Ličkom Osiku, Klanac-Ribnik, Klanac-Ornice. Rabljena su sve do kraja 1994., kad se u dogovoru s UN-om uspostavlja crta razdvajanja pa više

Izrada: Industrogradnja - Lomnica, rujan 1991.

Podvozje: TAM 260 - kiper
Nadogradnja: 13 000 kg (lim, kvarcni pijesak)

Prednji i stražnji dio sendviča: debljina 60 mm (lim 12 mm + beton 40 mm + lim 8 mm)

Bočni dio sendviča: 63 mm

Ukupna težina praznog vozila: 23 000 kg, vozila su mogla voziti još 8000 kg tereta

nije bilo potrebe za njima te su pohranjena u gospićku vojarnu.

Hrvoje je na inicijativu Udruge dragovoljaca Domovinskog rata Gospić i uz pomoć Hrvatske vojske 1999. postavljen kao spomenik između Medaka i Ribnika. *Tomislav* je pohranjen u skladište Vojnog muzeja u Zagrebu.

**HRVATSKI
VOJNIK**

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
SLUŽBA ZA ODNOS S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr)

Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlasic@morh.hr)

Urednici i novinari: Marija Alvir (marija.alvir@morh.hr), Leida Parlov (leida.parlov@morh.hr), Domagoj Vlahović (domagoj_vlahovic@yahoo.com)

Lektorice: Gordana Jelavić, Boženka Bagarić, Milenka Pervan Stipić

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Josip Kopi, Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković, Damir Bebek, Predrag Belušić

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morh.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tisak: Vjesnik d.d., Slavonska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

http://www.hrvatski-vojniki.hr, e-mail: hrvojniki@morh.hr

Naklada: 5400 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2010. Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

www.arlingtoncemetery.org

Na stranici američkog Nacionalnog groblja Arlington prikazan je velik dio američke povijesti. Naime, na bivšem posjedu glasovitog zapovjednika konfederacijske vojske Roberta E. Leeja u Virginiji pokopan je cijeli niz poznatih Amerikanaca koji su nosili vojnu odoru. Zato ćete, kad dođete na www.arlingtoncemetery.org, vjerojatno odmah kliknuti na podlink *Historical Information*. Očekuje vas još jedan put u povijest posredstvom interneta! I još nešto: kad smo već na ovoj temi, možemo, osim prethodne službene, preporučiti i stranicu www.arlingtoncemetery.net. Riječ je o privatnom uratku kojem je autor posvetio prilično vremena. Ako su vas Arlington i njegovi tihi stanovnici zainteresirali, slobodno utipkajte i potonju adresu.

D. VLAHOVIĆ

HRVATSKI NATO VOJNIK

Vrhunski opremljen, odlično obučeni hrvatski vojnici spremni su za sve izazove modernog doba. U procesu opremanja koriste se isključivo proizvodi vrhunske kvalitete s izrazitom dominacijom hrvatskih proizvođača.

KROKO

Naočale s balističkom zaštitom ESS

KROKO

Naprtnjača Kroko M115 sa spremnikom za vodu 3 lit Camelbak

Marama pustinjska Shemag

Kaciga s balističkom zaštitom Šestan Busch, Hrvatska

Radioveza s Laringofonom „U“

KROKO

Prsluk zaštitni borbeni s balističkim pločama Kroko M120 ThermoTex i Outlast unutarnje strane: bolja prozračnost i regulacija topline Protuklizne gume za kundak Džepovi za spremnike streljiva, masku, ručne bombe, bacač granata i opremu mogu se modularno prilagoditi za svaku zadaću. Balistička zaštita tijela, sa svih strana

Odora s digitalnim uzorkom Hrvatske u pustinjskoj boji. Izvrsna maskirna prikrivnost, moderni materijali, tretirano za nevidljivost u infracrvenom okruženju.

OSRH - vodeni žig na digitalnoj šari za zaštitu hrvatske odore

Rukavice taktičke ljetne i negorive Kroko RES29

Jurišna puška G36

Set za prvu pomoć

Zaštitna maska za lice

Zeleni laser s lampom za naoružanje Beamshot

Opasač s produžetkom futrole na nogu i futrolom za samokres Kroko M116

Samokres HS 2000, HS Produkt, Hrvatska

Donje rublje: Galeb, za tople uvjete: Underarmour, osigurava transport vlage od površine kože i kompresijom i zaštitom od UV zračenja.

Donje rublje za hladne uvjete: Outlast, regulacija topline ovisno o temperaturi okoliša, hladi odnosno grije tijelo korisnika

Štitnici za koljena Kroko

KROKO

Set za preživljavanje Kroko: Ručni alat Leatherman; Lampa baterijska SureFire, limerika sa sitnom opremom za preživljavanje BCB; Uređaj protiv komaraca TK1 Hrvatska; Spremnik za vodu 1,5 lit Camelbak; Kemijske svjetiljke-štipci; Prva pomoć mali komplet Lola Ribar

Čizme vojničke: Inkop, Sloga, Borovo, Jelen, Geox, Hrvatska

GEOX

Ostala oprema: Potkapa negoriva; Karabiner Petzl, Šator za jednu osobu Kroko, Hrvatska; Signalno Ogledalo, GPS Uređaj; Uređaj za noćno izviđanje i u razvoju „Future Soldier Program Hrvatska“

Nož borbeni Extrema Ratio

KROKO

Nadjakna, podjakna i hlače u maskirnoj šari od trošnog laminata s parapropusnom i vodoodbojnom membranom

KROKO

Lider u razvoju, proizvodnji i distribuciji vojno policijske opreme:

KROKO INTERNATIONAL d.o.o.

Posl. Centar Vukovarska 269D, Zagreb, Hrvatska, Tel: 01/ 3772 777, www.kroko.hr